

SZAKDOLGOZAT

Holló Ákos

2022

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus

Vállalkozások banki hitellel történő finanszírozási alternatívái

Konzulens

Dr. Tóth Eszter

Egyetemi docens

Készítette

Holló Ákos

Pénzügy és számvitel Szak

Adóigazgatási szakirány

nappali tagozat

Gyöngyös

2022

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS.....	1
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	3
2.1. A hitel fogalma, fajtái és csoportosításai	3
2.2. Magyar kis- és középvállalatok nemzetközi szinten.....	5
2.3. Kis- és középvállalatok Magyarországon	6
2.4. A kis- és középvállalatok finanszírozási lehetőségei.....	8
2.4.1. Kis- és középvállalkozások hitellel történő finanszírozása.....	9
2.4.2. A KKV-k számára nyújtott banki hitelek.....	10
2.5. Hitelek hatása a kis- és középvállalkozásokra és a gazdaságra	12
2.6. Hitelezési program bővítésének lehetősége a kis- és középvállalatok számára	13
2.7. Magyar Fejlesztési Bank kamatmentes hitele.....	15
3. ANYAG ÉS MÓDSZER.....	17
3.1. Leíró statisztika.....	18
3.2. Varianciaanalízis.....	19
3.3. Korrelációelemzés	19
3.4. Regresszió.....	20
3.5. A kérdőíves kutatás módszertana.....	21
3.6. A GDP és a KKV-k közötti hitelezési kapcsolat vizsgálatának a módszere	22
4. EREDMÉNYEK.....	23
4.1. Kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon szekunder kutatás alapján ..	23
4.2. A primer kutatásból származó adatok elemzése	24
4.3. Varianciaanalízis.....	30
4.4. Korrelációelemzés	31
4.5. Regressziószámítás	32
4.6. Hitelkonstrukciók szekunder kutatás alapján.....	33
4.6.1. Rövid lejáratú hitelkonstrukciók	34

4.6.2. Hosszú lejáratú hitelkonstrukció	34
4.6.3. Magyar Fejlesztési Bank hitelkonstrukciói	35
5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	37
5.1. Minél kisebb a vállalkozás, annál több hitelt vesz fel	37
5.2. A vállalkozások csak végső esetben vesznek fel hitelt és akkor sem beruházásra használják.....	38
5.3 A hitel felvétele és a GDP növekedése egyenesen arányos kapcsolatban van egymással.....	39
5.4. A KKV-k helyzetét megkönnyítik a hitelek felvétele.....	43
6. ÖSSZEFOGLALÁS	46
7. IRODALOMJEGYZÉK	48
8. TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	50
9. ÁBRÁK JEGYZÉKE	51
10. MELLÉKLETEK	52
10.1. Konzultációs nyilatkozat.....	52
10.2. Hallgatói nyilatkozat.....	53
10.3. Kérdőív	54

1. BEVEZETÉS

Szakdolgozatomban a vállalkozások banki hitellel történő finanszírozási alternatíváit és azoknak a korlátjait vizsgálom. Dolgozatomban kitérek arra, hogy pontosan milyen lehetőségei és korlátjai vannak a kis- és középvállalatoknak a hitelezés terén, valamint milyen tényezőket kell figyelembe venni, amikor a vállalkozás hitelt szeretne felvenni. A vállalkozások számára nagyon fontos ez a téma, hiszen véleményem szerint a kis- és középvállalatok működéséhez, fennmaradásához és a folyamatos fejlődéshez nagyon fontos, hogy különböző folyamatokat hitellel finanszírozzanak. A bankok által nyújtott hitel a vállalkozások részére megkönnyíteni a munkahelyteremtést és elősegíti a kisvállalkozások fejlődését is. Így kialakul egyfajta kapcsolat a vállalatok hitelezése és a gazdasági növekedés között.

A kereskedelmi bankok számos hitelprogramot és fejlesztési hitelt kínálnak a KKV-k számára köztük beruházási hiteleket, fejlesztési hiteleket, gyorskölcsönöket és tárgyi- és forgóeszközhitelt is biztosítanak a vállalkozások számára, az alábbi hiteleket lehet csoportosítani felhasználása jellege szerint, tehát, hogy mire fogja azt költeni. Lehet a hitelt csoportosítani lejáratára szerint (rövid-, közép- és hosszúlejáratú) és fedezettsége szerint. A vállalkozások körében a legnépszerűbb a beruházási hitel és forgóeszköz hitel, de nagyon sok vállalkozás vesz igénybe folyószámlahitelt, lombard hitelt is.

Mielőtt felvesz hitelt a vállalkozás nagyon fontos több dolognak megfelelni és akár pénzügyi tanácsadót is fogadni, hiszen a hitel felvételének a pozitív oldala mellett nagyon sok negatív oldala is van, a kötelezettségek teljesítése a vállalkozó számára komoly anyagi problémákat is okozhat és nagyon kockázatos is, ha nem veszi figyelembe a saját vállalkozása anyagi helyzetét.

A kereskedelmi bankok mellett a magyar állam által támogatott, Magyar Fejlesztési Bank által kivitelezett és nyújtott kamatmentes hitel is elég népszerű, azonban a kamatmentes hitelnek is megvannak az árnyoldalai, amiért a vállalkozások nem szívesen veszik azt fel.

Primer kutatás alapján kívánom bemutatni, hogy a KKV-k helyzetét megkönnyíti-e a hitelfelvétel, illetve, hogy milyen gyakran és milyen célból és milyen összegben vesznek fel hitelt a cégek. Szeretném vizsgálni, hogy mekkora futamidőre veszik fel a hitelt a vállalkozások. Fontos kérdésnek tartom, azt is, hogy megvizsgáljam, hogy a KKV-k vezetői mikor veszik fel a hitelt: amikor bajban van a vállalat vagy amikor sikeres

a vállalat és a sikeresség megőrzése érdekében. Szekunder kutatás alapján szeretném, azt bemutatni, hogy a KKV-k hitelfelvétele és a kedvezményes adózási feltételek között van-e összefüggés.

Az általános és köznap gondolkodásban már szinte berögzült egy állítás miszerint minél kisebb egy háztartás, egy vállalkozás annál kevesebb forrásra van szüksége a biztos működés fenntartása érdekében. Szakdolgozatomban ezt az állítást szeretném eldönteni, hogy a valóságban is így történik ez a folyamat. Egy hitel felvételét nagyon sok vizsgálat előzi meg és rengeteg belső és külső tényező folyásolja be. A kisebb vállalkozásoknak és a nagy vállalkozásoknak egyaránt fontos a működés során a folyamatos innováció, aminek finanszírozása költség igényes. A legtöbb vállalkozás, azonban, ezt a hatalmas költség felhasználást csak külső forrásból képes finanszírozni. A folyamatos innováció hatással van az ország GDP-ére. A kutatásomban ezt a kapcsolatot szeretném vizsgálni, hogy a hitelfelvétel és a GDP között milyen erősségű kapcsolat van és milyen irányú kapcsolat. A vállalkozások által felvett hitel, azonban könnyen válhat a vállalkozás számára komoly teherként. Vannak természetesen kedvezményes hitelprogramok is a cégek számára, de egy elhibázott döntés után a vállalat akár komoly bajba is kerülhet. A költségvetésük a hitel felvétele után akár deficitte is válhat és csőd közeli állapotba is kerülhetnek a cégek miatta. Célnak, tűztem ki, hogy vizsgáljam, hogy a hitelfelvétel után, a vállalkozásoknak a működése egyszerűbb és hatásosabb lett vagy ennek az ellentétje áll fent.

Összességében elmondhatom, hogy a KKV-knak a szerepe Magyarországon óriási, hiszen a legtöbb embert ők foglalkoztatják, hiszen az országban a működő vállalkozások nagy része ebbe a csoportba tartozik. Véleményem szerint nagyon fontos javítani a helyzetüket és a versenyképességüket.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Ebben a fejezetben a vállalkozások hitellel történő finanszírozásait és a témához kapcsolódó szakirodalmat fogom feldolgozni. Szó lesz ebben a fejezetben a gazdasági társaságok, leginkább a kis- és középvállalatok helyzetéről, beruházásainak finanszírozási lehetőségeiről (hiteleknek a fajtái), továbbá a likviditás fogalmával foglalkozok. Miszerint levezetem, hogy a fizetőképesség miért fontos egy vállalkozás életében. A könnyebb megértés érdekében levezetem, hogy hogyan is teremt pénzt a jegybank és a központi bank, amit a későbbiekben hitel.

2.1. A hitel fogalma, fajtái és csoportosításai

A hitel egy pénzügyi művelet, aminek két fontos résztvevője van. Az egyik résztvevő a hitelt adó személy, vállalat vagy bank, a másik résztvevője az adós, aki megkapja a hitelt. A hitel felvétele során a hitelt adó lemond az áru vagy a szolgáltatás azonnali megfizetési kötelezettségéről vagy közvetlenül pénzt ad a másik félnek. A folyamat során az adós vállalja, hogy a hitelt adónak visszafizeti a kötelezettséget a szerződésben meghatározott időre és a meghatározott kamattal.

Hitelt leggyakrabban a bankok nyújtanak, azonban a hitelben nyújtott pénzösszeg nem a banké, ez a pénz lehet akár egy háztartás megtakarítása is. A hitelben nyújtott pénz után kamatot kell fizetni a bank részére. A hitelben nyújtott pénz nem létezik, a hitel visszafizetése után ez a pénz megszűnik. A monetáris rendszer szerint a megfelelő működés érdekében folyamatosan kell lenni egy olyan rétegnek, akik el legyenek adósodva. (newyorkfed.org 2018)

A hiteleket különféle szempontok szerint lehetséges csoportosítani. Az egyik legfontosabb csoportosítási szempont a fedezet szerinti csoportosítás. Ez alapján megkülönböztetünk fedezettel rendelkező hitelt, ahol a hitelező zálogjogot szerez az adós valamely ingó vagy ingatlan tulajdonára. Ha az adós nem fizet, akkor a hitelező érvényesítheti a zálogjogot a vagyontárgyra és elárverezheti a hitel megtérülése érdekében. (KISS 2008) A fedezettel rendelkező hitellel szemben létezik a fedezettel nem rendelkező hitel, más nevén a biankó hitel. Ebben az esetben az adós a teljes vagyonával felel a hitelért. Itt a biztosíték a bank számára lehet munkabér vagy egyéb pénzügyi bevétel. (SÁGI 2009)

A másik csoportosítási alap a hiteleknél a futamidő. A futamidő egy időszáv, amin belül az adósnak vissza kell fizetni a rendelkezésre bocsájtott pénzt a hitelt nyújtó számára. A

csoportosítási alap szerint háromfajta hitelt különböztetünk meg, ami lehet rövid lejáratú hitel, aminek a visszafizetése egy éven belül történik. Lehet középlejáratú hitel, amit 1-4 éven belül kell megtéríteni a kamatokkal együtt. A legnagyobb futamidejű kamat a hosszúlejáratú hitel, amit 4 éven túl kell teljesítenie az adósnak. (BENKŐNÉ DEÁK 2009)

Nagyon fontos megkülönböztetési szempont a hitelt igénybe vevők csoportosítása. Ez alapján megkülönböztetünk magán embereket és vállalkozásokat. Mindkét csoport számára sokféle lehetőséget kínálnak a bankok. A vállalkozók a vállalkozói hitel felvétele előtt meg kell határozni a felhasználási körét a kölcsönnek. A vállalkozások igénybe tudnak venni beruházási hitelt. A beruházási hitelek olyan tevékenységek finanszírozására alkalmas mikor a vállalkozás nagyobb beruházást igényel, ami lehet egy ingatlan vásárlás vagy egy technológia vásárlás a termelésben. (ZOTTERNÉ BODA 2010)

A beruházási egy 1 éven túl is a vállalkozás működését szolgáló eszközök, technológiák finanszírozását teszik lehetővé, ezzel ellentétben a vállalkozások igénybe tudnak venni forgóeszköz hitelt is, amik a vállalkozás működését egy évnél rövidebb időtartamra szolgálják. A forgó eszköz hitelt a cégek feltudják használni alkatrészek, alapanyagok beszerzésére is. (JUHÁSZNÉ KOPPÁNY 2006)

A folyószámlahitelt, ahogy a magánemberek is, úgy a vállalkozások is igénybe tudják venni. A folyószámlahitel a vállalkozás átmeneti fizetési problémák megoldásának segítségét szolgálja. Ezek a hitelek a többivel ellentétben fedezet nélkül is igényelhetők. (takarek.hu 2022)

A lízinget a cégek is gyakrabban veszik igénybe. Lízing során egy bérleti szerződés jön létre, melyben a lízingbe adó megvesz egy használati tárgyat, majd a lízing szerződés végén a használati tárgy (jellemzően autó) átkerül a lízingbe vevő tulajdonába, tehát lényegében megvásárolja a lízingtárgyat. Tulajdonképpen a bérlet és az adásvétel keveréke, zárt és nyílt végű típusai vannak. A nyílt végű lízing előnye, hogy a tökerészre eső ÁFA visszaigényelhető, a lízingdíj kamatrésze pedig költségként elszámolható, ezért jó választás vállalkozások számára. (TAMÁS 1991)

2.2. Magyar kis- és középvállalatok nemzetközi szinten

A magyarországi KKV szektorba tartozó cégek hozzáadott értéke átlagosan nem éri el az Unió átlagot, de még a felét sem. (SASVÁRI 2014)

Elmondható nagyvonalakban, hogy Magyarország még a 2015-ös jelentések alapján sem éri el az átlagot és elmarad az Európai Unió átlagától a legtöbb SBA-területhez viszonyítva. (SBA 2015).

Az SBA az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag, az unió támogatásával, amelynek célja a kkv-k megerősítése és hogy azok növekedhessenek és munkahelyeket tudjanak teremteni. (ec.europa 2021)

Az külföldi kutató cég, aki vállalkozások kutatásával foglalkozik szerinte az adókulcsok jelentik a hazai KKV szektornak a legnagyobb problémáját. A pénzügyi szabályozás, az adminisztratív szabályozás és a politikai bizonytalanság szintén visszatartja a hazai vállalkozásokat. (enterprisesurveys.org 2013)

Jákli Gergely, az EXIM elnöke szerint kiemelt célnak kell kitűzni azt, hogy minél több magyar KKV lépjen be a nemzetközi szintre, és kapcsolódjon be a globális gazdaságba és kereskedelembé. A vezérigazgató szerint minden KKV szektorba tartozó vállalat találkozik nemzetközi versennyel, amelyek nem részei az exportláncoknak, a külföldi – hangsúlyosan nem csak EU-s – üzletekhez pedig a szakértelmen túl speciális pénzügyi konstrukciókat is tudnak biztosítani. (OROSZ 2019)

„Ne felejtsük, hogy azok a kis- és közepes vállalkozások is részt vesznek a világkereskedelemben, amelyek csak egy-egy régióban értékesítik a termékeiket: nekik is versenyezniük kell egy másik beszállítóval, külföldi termékekkel. Lokális szinten azok a vállalatok is találkoznak a versennyel, amelyek nem részei az exportláncoknak. A kkv-k emiatt fontosak.” (JÁKLI 2019)

Magyarország az egy kkv-ra jutó árbevétel, illetve hozzáadott érték fajlagos mutatóját tekintve (az 5., illetve a 4. legalacsonyabb értékkel) az alsó harmadban helyezkedett el. A visegrádi országok közül hazánk e mutatók tekintetében második helyen állt, Lengyelországtól elmaradva, viszont Csehországot és Szlovákiát megelőzve. A volt

szocialista országok⁸ közül Észtország fajlagos teljesítménye volt a legnagyobb, mindkét mutató alapján a rangsor első felében foglalt helyet. Az egy kkv-ra jutó foglalkoztatottak száma tekintetében – Németország (7,42 fő) és Egyesült Királyság (7,48 fő) kivételével – jóval kisebb a különbség az egyes országok között, a 2,43 fős (Csehország) és 5,59 fős (Románia) átlagok jelentették a két szélső értéket. E mutatószám alapján a volt szocialista és a „nyugati” országok csoportja nem vált olyan élesen szét, mint az egy kkv-ra vetített árbevétel és hozzáadott érték adatok esetében. A bruttó beruházás⁹ mutatója alapján a magyar vállalkozások (mértől független) beruházási aktivitása a kelet-közép-európai térség (volt szocialista országok) átlagának megfelelő értéket jelez. (KSH 2019)

2.3. Kis- és középvállalatok Magyarországon

Mint minden országban, így Magyarországon is rendkívül fontos és jelentős szerepet töltenek be a kis- és középvállalatok az ország gazdaságában. Ma Magyarországon rendkívüli fontos szerepe van a kis- és középvállalatoknak, hiszen mint minden más országban, hazánkban is a gazdaság alapját képezik ezek a vállalatok. A KKV-k a foglalkoztatásban, az innovációban is jelentős szerepet töltenek be. A KKV-knak ezek mellett fontos feladata a profit szerzés, mint minden vállalkozásnál általában.

„Az üzleti vállalkozás olyan emberi tevékenység, amelynek alapvető célja, létének értelme fogyasztói igények kielégítése nyereség elérése mellett.” (CHIKÁN 2008 34 p.) A vállalkozás nem csak egy tevékenység, hanem egy gondolkodásmód is, valamint ebbe a témakörbe tartozik a gazdasági tevékenység teremtése és annak fejlesztésének a teljes folyamata, a kockázatvállalással és az innovációval ötvözve egy vállalaton belül, ami lehet új vagy működőképes cég is. (Green Paper 2003)

„A kisvállalatok tekintendők az innováció, a foglalkoztatás, valamint az Európán belüli társadalmi és helyi integráció fő hajtóerejének.” (EC, 2004) A statisztika szerint 2014-ben a KKV-k adták Magyarországon a vállalkozások számának 99,8%-át, munkahelyeket adtak az itt foglalkoztatottak 69,8%-ának és a magyar hozzáadott érték 53,6%-ával megkérdőjelezhetetlen gazdasági szerepet játszottak. (Nemzetgazdasági Minisztérium 2016 11 p.)

Szakdolgozatomban szeretném tisztázni, hogy mit is értünk az alatt, hogy KKV és hogy milyen vállalatok tartoznak ebbe a csoportba. A KKV, mint ahogyan korábban is említettem kis- és középvállalkozások a jelentése a rövidítésnek. A kis- és középvállalkozások jelentését az 1999. évi XCV. törvény pontosan definiálja és azt is, hogy milyen feltételeknek kell megfelelniük.

A KKV-k csoportjában háromfajta vállalkozás típust különböztetünk meg, ez a három csoport a mikrovállalkozás, a kisvállalkozás és a középvállalkozás. A besorolásnál a dolgozó személyek számát, az árbevételt, mérlegfőösszeget és a nagy vállalati tulajdonhányadot veszik figyelembe, ezt az 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat: A kis- és középvállalatok besorolása

Megnevezés	Dogozók száma (fő)	Nettó árbevétel (E Ft)	Mérlegfőösszeg (E Ft)	Nagyvállalati tulajdonhányad (%)
Mikrovállalkozás	1-9	0-700 000	0-500 000	0-25
Kisvállalkozás	10- 49	0-700 000	0-500 000	0-25
Középvállalkozás	50-249	0-4 000 000	0-2 700 000	0-25

Forrás: saját feldolgozás, a KSH: A kis- és középvállalkozások jellemzői alapján (2014)

Mint ahogyan az 1. táblázatban is látható, a nagyvállalati tulajdonhányadot mind a három esetben 25% alá helyezi. A mérlegfőösszeget a mikro- és kisvállalkozásnál azonos összegben határozta meg, 500 millió forintig és a nettó árbevételt is azonos összegben 700 millió forintig. Lényeges eltérés a vállalat létszámában van, 9 fő alatt mikrovállalkozás, 10 és 49 fő között kisvállalkozás és 50-249 fő között pedig már középvállalkozásnak számít a cég.

A KKV-k finanszírozásai egy nagyon sokrétű és problémás témakör a 2020-as években, hiszen a KKV-k fő célja is az, hogy nyereséget érjen el, amellet, hogy a folyamatos likviditása, tehát fizető képessége biztosított legyen.

A kkv-k versenyképessége európai uniós összehasonlításban is javult. Az Európai Bizottság éves kiadványai alapján a kkv-k által foglalkoztatottak arányának magyar adata 2013-ban 3,9, 2018-ban 1,7 százalékponttal haladta meg az európai uniós átlagot. A bruttó hozzáadott érték arányát tekintve az európai uniós átlag mindkét évben meghaladta a hazai kkv-k adatát,

azonban a 2018. évre a különbség 2,3 százalékpontra csökkent. (Európai Bizottság, 2014 és 2018). A magyarországi kkv-k ugyan még nem érték el az előállított bruttó hozzáadott érték tekintetében az európai uniós átlagot, azonban az időszakban pozitív elmozdulás tapasztalható. A hazai kkvk a számukra biztosított kedvezményes hitelek és a kedvezőbbé váló adózási feltételek hatására arányaiban kevesebb foglalkoztatottal arányaiban több bruttó hozzáadott értéket állítottak elő. (ÁSZ 2020)

2.4. A kis- és középvállalatok finanszírozási lehetőségei

Finanszírozás alatt egy olyan cselekményt értünk, mikor a vállalat egy tőkét szeretne megszerezni, függetlenül attól, hogy azt milyen célra szeretné használni a jövőben. A szükséges finanszírozási forrásokat általában pénz segítségével biztosítják, de a források több megszerezhetőek tárgyasult formában is, mint például apportként. A beruházásokat a vállalkozás finanszírozhatja a saját, illetve idegen forrásból is vagy ezek kombinációjával. A vállalkozások finanszírozási lehetőségeit a 2. táblázat szemlélteti. A vállalkozás a beruházást finanszírozhatja saját tőkéből, amit két nagy csoportra lehet bontani. Az egyik ilyen csoport a belső finanszírozás. Belső finanszírozás keretein belül a vállalkozásnak lehetősége van finanszírozni a nyereség visszaforgatásából. A nyereség visszaforgatása útján annyi forrás keletkezik, amennyit a pozitív adózott eredményből visszahagynak a tulajdonosok. Ez az összeg a mérleg szerinti eredmény, amely az év végén a saját tőke részét képezi és az összeg az eredménytartalékba fog kerülni. (GYULAI 2010)

Belső finanszírozási lehetőségként említeném az amortizáció lehetőségét is. Az amortizáció a tárgyi eszközökbe és az immateriális javakba befektetett pénzösszeg időszakos megtérülését jelenti, ezek az eszközök a vállalat számára úgy tudnak megtérülni, ha a vállalat az eladási árba fokozatosan beépíti, amennyiben a vállalat ezt a funkciót megfelelően beépíti a cégbe az eszközök az elhasználási időn belül az értéke megtérül és plusz hasznot is realizálhat. A vállalat emellett tud finanszírozni belsőleg még tartalékolásból és akár abból is, hogy racionálja a vállalat működését. A saját tőkéből lehet külső finanszírozással is beruházást megvalósítani. A tulajdonosok pénzüket vagy eszközeiket rendszerint véglegesen, de legalábbis hosszabb időre bocsátják a vállalkozás rendelkezésére. Céljuk, hogy részesedjenek a vállalkozás vagyonából és jövedelméből, ezért ezt a fajta finanszírozást részesedés-finanszírozásnak is nevezik. Megkülönböztető jegyei ellenére ide sorolható a kockázati tőke is, mely a kezdő vállalkozások fejlődésében játszhat kitüntetett szerepet.

2. táblázat: **Kis- és középvállalatok finanszírozási lehetőségei**

Megnevezés	Belső finanszírozás	Külső finanszírozás
Saját tőkéből	nyereség visszaforgatás	alap- és törzstőke emelés
	amortizáció	
	tartalékolás	kockázati tőkenyújtás
	vállalati működés racionálása	
Idegen tőkéből	kötelezettségek	Hosszú lejáratú kötelezettségek
		hosszúlejáratú bankhitel
		állami támogatás
		lízing
		Rövidlejáratú kötelezettségek
		szállítói hitel
		rövidlejáratú bankhitel
		faktoring

Forrás: saját készítés, Vasné Botár Á.: A vállalkozások tipikus külső finanszírozási forrásai (2008) alapján

A sajáttőkén kívül a vállalkozások képesek finanszírozni idegen tőkéből is, amiknek lényegesebb elemei a rövid- és a hosszúlejáratú hitelek és azoknak a fajtái. A hitelezők az általuk biztosított források után többnyire kamatra tartanak igényt. A hitelezők körébe tartoznak a hitelintézetek, mindenekelőtt a kereskedelmi bankok; a lízingcégek, a szállítók (ha a tőlük vásárolt termékek, illetve szolgáltatások árát utólag kell kiegyenlíteni) stb. Hitelezővé válhat a lakosság is, ha a vállalat által kibocsátott kötvényt vásárol. A hitelezők a vállalkozástól független piaci szereplők, ezért a hitelezői finanszírozási formát idegen finanszírozás néven is emlegetik.

2.4.1. Kis- és középvállalkozások hitellel történő finanszírozása

A kis- és középvállalkozásoknak rendkívül fontos, az, hogy hozzá jussanak a finanszírozási forrásokhoz, ami a vállalatot az innováció és a növekedés felé fogja mozdítani. A külső

finanszírozás az egyik legfontosabb lehetőség egy KKV számára. Külső finanszírozási lehetőségek a hitelkeretek, a bankkölcsönök és a lízing.

Hitelnek nevezzük azt a pénzösszeget, amit hitelintézet nyújt szerződés alapján előre meghatározott díjak ellenében a hiteligénylő részére. A hitel minden esetben tehát szerződésen alapul. Továbbá szükséges, hogy minden esetben a szerződés tartalmazza azokat a díjakat, amelyek fejében nyújtja a hitelt a hitelintézet. Ezen felül pedig lényeges, hogy a hitelnnyújtás nem esik egybe a szerződés aláírásával, abban csak egy hitel ígérvény található, amelyben a hitelintézet ígéretet tesz arra, hogy a szerződésben szereplő összeget a jövőben az igénylő rendelkezésére bocsátja.

A rendszerváltástól 1995-ig a hitelt felvevő vállalkozások száma dinamikusan nőtt Magyarországon. Ennek egyrészt az volt az oka, hogy sok új hitelintézet lépett a piacra, másrészt rohamosan nőtt a kis- és középvállalkozások száma, így hitel iránti kereslete is. A „vállalkozási láz” sok tekintetben felkészületlenül érte a bankokat, ennek ellenére kezdetben nagy várakozással tekintettek az újonnan kialakult ügyfélkörre. A legnagyobb bankok külön részleget állítottak fel, hogy kiszolgálják a kisvállalkozásokat, amelyektől dinamikus fejlődést reméltek. Ám az induló – az esetek túlnyomó többségében tőkehiánnyal küzdő – kisvállalkozások finanszírozásának szabályait, a hitelszerződés formáját és a döntési eljárást még nem alakították ki, s jobb híján a már meglévő nagyvállalati hitelezés tapasztalataira próbáltak építeni. Hamar bebizonyosodott, hogy ez nem járható út; ezt a vállalkozók oldaláról érkező számos kritika is világosan mutatta. (NÉMETHNÉ GÁL 2008)

2.4.2. A KKV-k számára nyújtott banki hitelek

Ma Magyarországon rengeteg kedvező hitelt kínálnak KKV-k számára. Ezeket a hiteleket a vállalkozás feltudja használni tárgyi eszközök beszerzésére, a beruházáshoz, fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó szabadalmi jog, licenc, know-how vagy nem szabadalmazott technikai tudás (immateriális javak) vásárlásához, előállításához és a beruházáshoz, fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó tartós forgóeszköz finanszírozásához.

Magyarországon számos pénzintézet található. Vannak bankok, amik a lakosság igényét szolgálják és vannak olyan bankok, amik pedig a vállalkozásokat támogatják. A vállalkozásokat támogató bankok közül emelném ki a MFB-t, a Magyar Fejlesztési Bankot.

A Magyar Fejlesztési Bank az állam tulajdonában áll és egy szakosított hitelintézetről beszélünk.

„Magyar Fejlesztési Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság (MFB Zrt.) a magyar állam kizárólagos tulajdonában lévő hitelintézet. Jogállását, feladatait és tevékenységi körét a 2001. évi XX. törvény (MFB-törvény), továbbá az Alapszabály, továbbá a kormány által jóváhagyott stratégia határozzák meg. Alapfeladata a hazai vállalkozások számára kedvező konstrukciójú fejlesztési hitelek biztosítása, valamint az állam hosszú távú gazdaságfejlesztési céljainak támogatása, azokhoz pénzüpiaci források bevonása.” (MFB 2015 6 p.)

A Magyar Fejlesztési Bank hitelei 80%-ban a kereskedelmi bankok által folyósított refinanszírozott hitel. A szakdolgozatom készítése időpontjában az MFB 10 darab hitelprogram keretében nyújt hitelt a KKV-k számára. A hitelprogramok, járványhelyzet utáni újra induláshoz, vállalkozásfinanszírozáshoz és fejlesztéshez, versenyképesség növeléshez és erdészeti vállalkozások finanszírozásához, fejlesztéséhez kapcsolódnak.

A Magyar Fejlesztési Bank az innovációs tevékenység és a foglalkoztatás növelése érdekében hitellel támogatja mikro-, kis- és középvállalkozásokat. A hitelezésre fordított keretösszegek alapján dominálnak a beruházási és fejlesztési hitelek. A legnagyobb összeg a Vállalkozásfinanszírozási Program és az Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram keretein belül igényelhető a KKV-k számára. KKV-k számára az MFB számos lehetőséget kínál, köztük forgóeszközhitelre is, azonban a Magyar Fejlesztési Bank 2010-es jelentése alapján a forgóeszközöket kevés vállalkozás használta ki, ezért évről évre átcsoportosítják összegeket a kedvezőbb hitelek számára.

Az MFB mellett még számos hitelintézet is kínál hitel nyújtotta lehetőségeket a vállalkozások számára, köztük a Magyar Nemzeti Bank is.

A Magyar Nemzeti Bank 2013. június 1-jén elindította a három pillérből álló Növekedési Hitelprogramját (NHP) a monetáris politikai eszköztár részeként, céljuk az MFB céljaihoz hasonló ugyanis szeretnék csökkenteni a KKV-k fizetési nehézségeit és megerősíteni a pénzügyi stabilitásukat. A Monetáris Tanács véleménye és megítélése szerint a 2008-as a pénzügyi és gazdasági válság kitörése óta a Magyarországon működő vállalatok hitelhez jutási lehetőségei számottevően romlottak és ez a probléma újból megjelenni látszik a 2021-

es válságban is, a Magyar Nemzeti Bank szerint válság idején a kis- és középvállalkozások nehezen találnak más finanszírozási lehetőséget a hitelekén kívül. (MNB, 2015).

„Ahhoz, hogy a hitelezés megfelelően támogassa a reálgazdaság bővülését és a vállalkozások versenyképesebbé válását, nemcsak annak mennyisége, de összetétele is fontos. Az MNB Növekedési Hitelprogramjának jelentős szerepe volt a hitelállomány csökkenésének megállításaiban. Bár a kkv-hitelezést a közelmúltban már 10 százalék fölötti éves növekedési ütem jellemezte, az NHP kivezetése óta visszaesett a hosszú lejáratú, és azon belül is a fix kamatozású hitelek aránya; mindkét mutató elmarad a fejlett országokban jellemzőhöz képest. A kkv-hitelpiac megfelelő működéséhez szükséges a hosszú, fix kamatozású kkv-hitelek nagyobb térnyerése.” (BÁNAI 2008 32 p.)

2.5. Hitelek hatása a kis- és középvállalkozásokra és a gazdaságra

Ebben a fejezetben, azt szeretném ismertetni, hogy a gazdasági növekedés és a hitelezés között milyen kapcsolat van, be szeretném mutatni, hogy milyen és mekkora szerepe van a hitelezésnek a gazdasági növekedésre.

Mérő László szerint, a hitelezési aktivitás és a gazdasági növekedés szoros kapcsolatban áll egymással (MÉRŐ 2002).

„A gazdasági növekedés nem csak azért lényeges, mert növekvő jóléthez vezet. A gyarapodó gazdaságú országokban lakó emberek általában boldogabbak és optimistábbak. Az anyagi fejlődés általános elégedettséghez vezet, a stagnálás és visszaesés nyomorhoz és pesszimizmushoz. A gazdasági növekedés azért is fontos, mert hiánya tartós munkanélküliséget és csökkenő életszínvonalat eredményez sokak számára.” (MARER 2013 19 p.)

A hitelállomány lecsökkenése negatívan fog hatni az ország gazdasági növekedésére. Egy 2010-es kutatás szerint a fejlett országokban a legutóbbi, 2008-as pénzügyi válságot megelőzően több mint egy évtizeden keresztül nőtt a tőkeáttétel és ráadásul ennek a növekedésnek az üteme fel is gyorsult a 2000-es években. A világméretű hitelbuborék kipukkadását követően viszont egy olyan periódusba léptünk, melyet a tőkeáttétel általános csökkenése jellemez, különösen erőteljes a csökkenés azokban a szektorokban, ahol korábban a legnagyobb mértékű növekedés volt tapasztalható (McKinsey Global Institute 2010). Ezzel ellentétben a nagyvállalati szektor esetében gyengébb korrelációs kapcsolatot alakul ki a nagyvállalati hitelállomány változása és a reál GDP változása között, melynek az

az egyszerű oka, hogy a nagyvállalati szektor jelentős részét multinacionális vállalatok adják (HVG 2013)

A multinacionális nagyvállalatok gyakran vállalatcsoporton belüli hitelezéssel oldják meg a forrásszükségletüket (tehát a sikeresebb telephelyek támogatják a rászoruló céget). Ilyen példa erre, amikor az anyavállalat nyújt hitelt a leányvállalatainak. További ok a nagyvállalatok esetében, hogy az exportjuk következtében a gazdasági-pénzügyi mutatóik alakulása kevésbé kitett a magyarországi GDP növekedés hatásainak.

2.6. Hitelezési program bővítésének lehetősége a kis- és középvállalatok számára

A Magyarország Kormánya 2019-ben fogadta el „A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030” című projektet. Előzménye a 2015-ös program volt a „Kis- és középvállalkozások fejlesztésének stratégiája 2014–2020”. A kkv-k hitelállománya bővült, de a hitelek GDP-hez viszonyított aránya elmaradt a válság előtti évek mértékétől és a fejlett hitelfinanszírozással rendelkező országok szintjétől. A hitelezés növekedése ellenére a pénzügyi szektor csak részben finanszírozza a kkv működését és fejlesztését. A Kkv stratégia átfogó célként határozta meg a komoly növekedésre képes vállalati kör értékteremtő képességének megerősítését, valamint a kkv szektor kiszámítható működési kereteinek biztosítását. A hitelezési program másik célja a kkv-k termelékenységének, a hazai tulajdonú kkv-k által előállított hozzáadott érték, valamint a kkv-k exportképességének növelését határozta meg elsőként.

A kisvállalkozások megerősítéséhez kapcsolódó intézkedéseket hét terület vonatkozásában, illetve hét pillérben határozták meg. Az egyes pillérek végrehajtásához meghatározták a Kormány által elfogadott feladattervbe foglalt zászlóshajó projekteket, intézkedéseket és intézkedési irányokat. (ÁSZ 2020)

A hét alappillért Magyarország Kormánya az alábbiakban határozta meg:

1. Vállalkozóbarát szabályozási és adózási környezet megteremtése
2. A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése
3. A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése
4. KKV-k finanszírozáshoz jutásának ösztönzése
5. A KKV-k nemzetköziesedésének elősegítése
6. A szükséges tudás megszerzése, a vállalkozói kultúra erősítése

7. Generációváltás támogatása

Az első pillért nagyon fontosnak tartják, mivel a mikro- és kisvállalkozások nagyon sokszor nem rendelkeznek megfelelő adminisztratív kapacitásokkal ahhoz, hogy képesek legyenek a legális adóoptimalizálásra, és korlátozottan vannak birtokában azoknak a jogszabályi és adózási ismereteknek, amelyek segítségével az adórendszer ösztönzőit kihasználhatnák és ez az az ok, amiért indokolt, hogy a kisebb méretű vállalkozásokra alacsonyabb adómértékek és eltérő adószabályozási előírások vonatkozzanak, ezzel a lehetőséggel ösztönözni tudják a KKV-k sikerességét. A második pillér a KKV-k digitalizációs képességét fejlesztené, hiszen a vállalkozások működésének és növekedésének alapja a biztonságot és kiszámíthatóságot nyújtó, jó minőségű államműködés, ami támogató közszolgáltatási háttér biztosításában, a gazdasági tranzakciók létrejöttéhez szükséges feltételek megteremtésében, az információk megosztásában és a digitális megoldások, elektronikus ügyintézési lehetőségek széles körű elérhetőségében nyilvánul meg. A harmadik pillér szintén a digitalizációhoz kapcsolódik melynek a feladata a vállalkozói világban lezajló innovációs és digitalizációs korszakváltáshoz való elkerülhetetlen alkalmazkodás költséges és sok esetben kockázatos. A vállalkozáspolitikai csillapítani kívánja ezt a kockázatot a vállalkozások számára. A Stratégia megvalósítása elősegíti az innovációs, a digitalizációs és a vállalkozási politika közötti összhangot annak érdekében, hogy stabil, egyértelmű állami kereteket biztosítson a vállalkozások megerősítéséhez. A program negyedik pillére a finanszírozást próbálja ösztönözni a KKV-knak, hiszen az állami intézkedéseknek nagy szerepe van a pénzpiaci ingadozások kiegyenlítésében, a KKV Stratégiának arra kell törekednie, hogy kedvező és kedvezőtlen hitelpiaci helyzetben egyaránt biztosítsa az adottságokhoz igazodó finanszírozást, így segítve elő a KKV-k talpon maradását változó gazdasági körülmények között. Az ötödik pillér az exportra termelést támogatja mellyel lehetősége van a KKV-knak új piacra betörni. A vállalkozások számára kiemelkedően fontos, hogy kihasználják a nemzetközi piac méretéből fakadó előnyöket. Az exportáló vállalatok világszerte nagyobb arányban érnek el bevétel- és profitnövekedést, mint a kizárólag belföldre fókuszáló cégek. A tartós versenyben maradáshoz elengedhetetlen a folyamatos újítás (termék-, szolgáltatás-innováció, szervezetfejlesztés) és az új piacokra történő belépés. A hatodik pillér a tudást támogatja, mint innovációs lehetőség. A vállalkozások akkor versenyképesek, ha a tudásuk is versenyképes. A nemzetközi munkamegosztásban a magyar KKV-k versenyelőnyének már nem az olcsó munkaerőre kell épülnie, hanem – több más tényező mellett – a tudásra.

A tudásra épülő növekedéshez nem csak az adott vállalkozás tevékenységi területén jártas, szakmailag képzett munkaerőre van szükség, hanem nélkülözhetetlen hozzá az általános vállalkozói készségek és menedzsment ismeretek fejlesztése is. A hetedik része a hitelprogramnak a generáció váltást segíti elő. A cégtulajdonosok életkora, családi viszonyai, valamint a cégük jövőjével kapcsolatos lehetőségeik és döntéseik alapvetően magánjellegű ügyek, azonban a gazdaság stabil működésének fenntartása, a munkahelyek megőrzése, a hozzáadott érték- és adótermelés megtartása érdekében a vállalkozások sikeres átadásához és továbbviteléhez kiemelt nemzetgazdasági érdek fűződik. A generációváltás támogatása ezért az állam feladatai közé tartozik, gondoskodva többek között arról is, hogy a cégek magyar tulajdonban és helyi stratégiai irányításban maradjanak.

2.7. Magyar Fejlesztési Bank kamatmentes hitele

Magyarország kormányának döntése alapján a Magyar Fejlesztési Bank egy hitelprogramot indított olyan vállalatok számára, akik a világválság okozta gazdasági válság miatt nehézségbe kerültek. Ez a program a hazai mikro-, kis- és középvállalkozások támogatását tűzte ki célul. (Portfólió 2021)

A KKV-k egyszerűen tudták igényelni ezt a fajta gyorskölcsönt, hiszen az országban akár melyik MFB ponton lehetőség nyílik rá. Az MFB Pontok hálózatát a Takarékbank Zrt., a Budapest Bank Zrt., valamint az OTP Bank Nyrt., az MKB Bank Nyrt. és a Gránit Bank Zrt. intézményei és tagjai alkotják. A fejlesztési bank által rendelkezésre álló keretösszeg a vállalkozások számára összesen 100 milliárd forint, melyből vállalkozásonként maximum 10 millió vehető igénybe az igénylés tartalma alatt. A hiteligénylésére 8 hónap állt rendelkezésre 2021 márciusától az év novemberéig. A kis és középvállalkozásoknak az igénybevételhez kritériumoknak kellett megfelelni, ami annyit jelent, hogy a cégnek magyarországi telephellyel és székhellyel kell rendelkeznie. Nagyon fontos megjegyezni, azt, hogy nincs szükség önerőre és a felvett kölcsön után nem kell kamatot sem fizetni, még az infláció mértékében sem. (mfor.hu 2021)

A felvett hitelt is meghatározták, hogy pontosan mire lehet és mire nem lehet költeni. A fizetendő költségeket két csoportra lehet bontani finanszírozási szempontból, az egyik szempont a készletbeszerzési költségek, a másik csoport pedig a működési költségek.

A tájékoztató füzet így fogalmaz a készlet beszerzési költségekhez kapcsolódóan, hogy

- „csak a szavatossági időn belüli, és az elfekvő készletek értékével csökkentett anyagok, késztermékek, áruk finanszírozhatóak
- nem finanszírozhatók a használt készletek, idegen készletek (vállalkozás telephelyén tárolt idegen készlet, vállalkozás által idegen helyen tárolt készletek, úton levő készletek, a bizományi, ügynöki, közvetítői értékesítésre átadott készlete) beérkezett, de nem számlázott készletek, bér munka vagy javítás céljából kölcsönadott/átvett készletek, közvetített szolgáltatás.” (MFB, 2021)

A készlet beszerzési költségek mellett, mint ahogyan említettem a működési költségeket is lehet a hitellel finanszírozni. A felvett pénzüsszeget fel tudjuk használni a munkaerőt érintő költségek, az üzemeltetési költségek, igénybe vett szolgáltatások ellenértéke és a termeléshez kapcsolódó költségek finanszírozására is.

Varga Mihály pénzügyminiszter szerint az ingyen hitel célja a gazdaságélénkítése és munkahelyek teremtése a gazdasági válságot követő időkben. A pénzügyminiszter szerint óriási segítség az is, hogy a felvett gyorskölcsön visszafizetését elég a felvételtől számított harmadik évben elkezdni törleszteni. (penzcentrum.hu 2021)

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

A primer információkat standardizált kérdőív segítségével gyűjtöttem. Azért választottam ezt a kutatási formát, mert egyszerű, gyors és olcsón juthatok hozzá a különböző adatokhoz. Valamint így tudom eljuttatni a legszélesebb körbe a kérdéseimet. A célközönség nagysága nagyjából 4000 vállalkozás, ezek a vállalkozások Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Heves megyében és Nógrád megyében működnek, erről a helyről összesen 186 vállalkozás tisztelt meg válaszadásával. Ez a 186 vállalkozás az északi régióban él. A vállalkozások vezetői a kérdőívüket online kapták meg, a települések alapján elég széles körből érkeztek a válaszok. A vállalkozások nagyrészt én választottam ki, de akárki kitölthette, mivel a kérdőív linkje megjelent közösségi oldalakon is. Kérdőívemet online felületen kapták meg az emberek. A kutatásom 2021. november 15-én kezdődött el. A kutatás szempontjából nagyon fontos volt, hogy a válaszadók Magyarország észak-keleti részén vezessenek vállalkozást. Kérdőívem megbízható volt, ugyanis egy ember csak egyszer tudta, azt kitölteni. A résztvevőket tájékoztattam, hogy mi a célom a kutatással, valamint azzal, hogy válaszukat sehol nem teszem közzé csak a kutatási riportomban jelenik meg feldolgozva. A kutatásom 40 napig tartott, ezalatt az idő alatt 186 személy töltötte ki a kérdőívet. A kérdőíveket válaszadási lehetőségét decemberben lezártam. A kérdőív egy 18 kérdéses lapból áll. Demográfia adatokat is kértem, hogy jól beazonosítható legyen a vállalkozás működési helye és hogy mióta működik, ugyanis ezek az adatok is nagyon fontos szerepet töltenek be a hitelek nagyságánál, főleg az vállalkozás fajtája és működési kora. A demográfiai adatok mellett kitértem arra, hogy milyen tevékenységgel foglalkoznak a megkérdezett cégek, ennél az opciónál a több lehetőség közül választottak. A tevékenység után kitérek a nettó árbevételre.

A megkérdezetteknek azt is meg kellett adni, hogy hány és milyen fajta hitelt vettek fel. A felvett hitelek fajtái mellett nagyon fontosnak tartottam megjelölni, hogy milyen tényezőket vesz figyelembe a vállalat, mielőtt felvesz egy hitelt. A kérdőív végén meg kellett adniuk, hogy mennyire tartják magukat pénzügyi hozzáértőknek.

A kapott eredményeket Excel program segítségével dolgoztam fel. A kutatás tervemben megfogalmazott feltevések, valamint hipotézisek vizsgálata érdekében többféle módszert is kombinálok majd az eredmények bemutatására. A többféle módszer együttes alkalmazásával és egymásra építésével, sokkal hatékonyabbá fogom tenni a kutatási tervemet. A

szakdolgozatomban a változók közötti kapcsolatok vizsgálatára, varianciaelemzés, korrelációs számítás fogok használni.

A primer kutatásom eredményeinek a kiértékelésére a kérdőívek kitöltése után a homogenitásvizsgálat lesz az egyik feladat, amit el fogok végezni, ami általában a leggyakrabban alkalmazott eljárás.

Két vagy több minta akkor lesz és nevezhető is homogénnek, ha ugyanabból a valószínűségi eloszlásból származnak, tehát van egy közös tulajdonságuk. A minták számától és attól függően, hogy a minták összetartozóak, vagy függetlenek-e, eltérő statisztikai eljárás alkalmazandó a homogenitás vizsgálatára. A homogenitás ellenőrzése paraméteres és nemparaméteres próbák alkalmazásával dönthető el. A paraméteres eljárások ereje nagyobb, de cserében több előfeltételt támasztanak a vizsgálatba bevont változókkal szemben. Az egyik ilyen gyakori feltétel a normalitás feltétele. Amennyiben a normális eloszlás feltétele sérül, vagy a priori nem élünk ilyen feltevessel, valamely nemparaméteres próba alkalmazása válhat szükségessé. (TAKACOVA 2015)

3.1. Leíró statisztika

A leíró statisztika a statisztikának az egyik területe, ami a gyűjtött információkat a leglényegesebb jellemzőit kvantitatív módon, tehát számszerűsítve jeleníti meg. A leíró statisztika részben eltér a következtetési, vagyis másik nevén az induktív statisztikától. A következtetési statisztika ilyen mondjuk például a hipotézisvizsgálat. A hipotézisvizsgálat során a populáció, jelen esetben a kitöltők adatai által a populáció valamely tulajdonságára következtetünk. A fent leírtakat összefoglalva a leíró statisztika a mintát foglalja össze, a következtetési statisztika pedig a populációt igyekszik összefoglalni. Erről röviden összefoglalva, elmondva annyit jelent, hogy a leíró statisztika, a következtetési statisztikával ellentétben, nem valószínűségi számításra alapul. Annak ellenére, hogy az adatelemzés során használt következtetési statisztikákkal a fő következtetéseinket le tudjuk vonni a populációról, szükség van egy általános jellemzést is megadni, amihez leíró statisztikákat alkalmazunk.

3.2. Varianciaanalízis

A varianciaanalízis számos egyező szórású, normális eloszlású csoport átlagának összevetésére alkalmas statisztikai módszer, melyet angol megnevezésének (analysis of variance) kezdőbetűiből generálva ANOVA-ként is ismernek. Eltérő módon lerögzített varianciák segítségével viszonyítja egymáshoz a populáció különböző középértékeit. Adott vizsgálat során előálló teljes adatmennyiség, mint alaphalmaz összszórását, konkrétan, összvarianciáját elemzi abból a szemszögből, hogy ingadozás okára keresi az okot és a választ. Annak a tisztázását segíti, hogy a fentebb említett szórásbeli eltérések mögött a véletlen vagy egy másik magyarázó tényező hatása bújik-e meg. Ilyen tényezőnek tekinthető adott populáción belüli csoportok átlagai közti eltérést. A varianciák számítását és becslését arra a matematikai tényre alapozva vezeti le, hogy a teljes variancia számlálója, azaz a teljes eltérés-négyzetösszeg független elemek összegeként állítható elő, emellett a nevező, azaz a szabadsági fok az adott komponensek szabadsági fokainak összegeként áll elő.

A varianciaelemzésnek az a célja, hogy kettő vagy több sokaság várható értékének összehasonlítására szolgáljon, vagyis azt lehet a varianciaanalízissel vizsgálni, hogy van-e különbség az eredményeknek az átlaguk között. Az egyfaktoros modellben a független változók nominális típusúak, viszont a függő változó metrikus vagy legalább intervallumskála szintű kell legyen. Az egyfaktoros modellben, ha a független változó hatással van a függőre, akkor a független változó szerint képzett csoportok átlagai is különbözőek. Az analízis nullhipotézise szerint a sokaságban a kategóriaátlagok egyezők, melynek tesztelésére az F próbafüggvényt használjuk. A számított F érték összevethető az adott szignifikanciaszinthez tartozó kritikus F értékkel, mely alapján a nullhipotézisre való döntés meghozható. Excelben akkor tudjuk elvetni a nullt és elfogadni az alternatív hipotézist, ha az F próba szignifikanciája kisebb a kívánt szignifikancia szintnél, ami általában 5%.

3.3. Korrelációelemzés

A korrelációelemzés egy mátrix segítségével a vizsgált változók közötti korreláció irányát és szorosságát páronként szemlélteti és mutatja meg, s látható továbbá az is, hogy a főatlóban végig egy szerepel, hiszen itt az adott változó önmagával való korrelációját lehet leolvasni, ami nyilvánvalóan függvényyszerű. A mennyiségi ismérvek közötti kapcsolatot korrelációnak nevezzük. A korrelációs számítás: a mennyiségi ismérvek közötti kapcsolat szorosságának mérése. A korreláció olyan kifejezés, amely két változó közötti kapcsolat

erősségére utal és ezt mutatja be, ahol az erős vagy magas korreláció azt jelenti, hogy két vagy több változó szoros kapcsolatban áll egymással, míg a gyenge vagy alacsony korreláció azt jelenti, hogy a változók alig kapcsolódnak egymáshoz. A korrelációs elemzés az a folyamat, amelynek során tanulmányozzák a kapcsolat erősségét a rendelkezésre álló statisztikai adatokkal. A korrelációs együtthatók $-1,00$ és $+1,00$ között változhatnak, ahol a $-1,00$ érték tökéletes negatív korrelációt jelent, ami azt jelenti, hogy az egyik változó értékének növekedésével a másik csökken, míg a $+1,00$ értéke tökéletes pozitív kapcsolatot jelent, vagyis ahogy az egyik változó értéke növekszik, úgy a másik is. A kapcsolat szorosságának egy lehetséges értelmezése, ha az érték 0 , akkor nincs kapcsolat az ismérvek, tulajdonságok között. Amennyiben a táblázatban $0,01$ és $0,30$ közé esik az érték, akkor már kijelenthetjük, hogy a két tulajdonság között már létre jött egy gyenge kapcsolat. Ha a táblázat értéke $0,31$ és $0,49$ közé esik, akkor azt mondhatjuk, hogy a kapcsolat a közepesnél gyengébb. Ha $0,5$ -ös értéket kapunk, akkor a két tulajdonság között közepes kapcsolat jön létre, ha ez a kapcsolat meghaladja $0,5$ értéket, de nem haladja meg a $0,8$ -as értéket, akkor azt mondhatjuk, hogy a kapcsolat közepesnél erősebb. $0,81$ és $0,99$ közé eső érték már egy erős kapcsolatot sugall. Az egyes érték pedig csak azt mutatja, hogy a kapcsolat függvényszerű, ekkor a táblázat oszlopában és sorában ugyanaz az érték található.

3.4. Regresszió

A regresszió során arra a kérdésre keressük a választ, hogy melyik az a függvény, amelynek segítségével az egyik változó X értékét megismerve előrejelzést tehetünk egy másik változó Y értékére. Tehát az ismérvek, különböző tulajdonságok hogyan hatnak egymásra. Egy fajta ok és okozati keresésnek is nevezném. Általában a regressziószámítás alapja az, hogy egyes változók között, ok–okozati és statisztikai összefüggés is feltételezhető, illetve következtethető. Az ok–okozati kapcsolat leírása érdekében a változók közt függvényszerű kapcsolatot keresünk, és pedig az okozatot függő (dependent) változónak tekintjük, a többi befolyásoló változót független (independent) változónak.

A korreláció- és a regressziószámítás hasonlítanak egymásra abban, hogy mindkettő esetében a változók közötti kapcsolat meglétére, irányára és erősségére keressük a választ. A kettő között a különbség az, hogy a regresszió során becsült értékeket keresünk. Tehát a regresszió során azt vizsgáljuk, hogy egyik változó változásával a másik milyen irányba és mennyit

változik? A korreláció során azt vizsgáljuk, hogy a két változó között milyen irányú és mennyire szoros kapcsolat van.

3.5. A kérdőíves kutatás módszertana

Az empirikus vizsgálatokhoz alapul szolgáló adatokat 2021. november és decembere között végrehajtott kérdőíves felméréssel gyűjtöttem. A kérdőív (a demográfiai résszel együtt) összesen 18 db kérdést tartalmazott, a kérdésekre adott válaszok változó típusai Likert-skála, bináris változó és nominális skála lehettek. Az összes magyar KKV megkérdezéséhez több, mint félmillió kérdőív kitöltése lenne szükséges (lásd 2. táblázat). Egy ilyen volumenű feladat a rendelkezésre álló időkeret és erőforrások mellett, nyilvánvalóan nem lehetett célkitűzésem, ezért megvalósíthatósági szempontok mérlegelését követően, mintavételen alapuló technika mellett döntöttem, melynek segítségével általában meghatározható szignifikancia szint mellett becsülhető a teljes sokaság. A teljes sokaságot reprezentáló (reprezentatív) minta még mindig túlzott mintanagyságot - ezer fölötti - kérdőívet eredményezett volna, következésképp a mintanagyság további szűkítése és nem véletlenül alapuló mintavételi technika alkalmazása vált szükségessé, egyúttal a reprezentativitás feladása mellett.

További praktikus megfontolások alapján, 150-200 db kérdőív kitöltését találtam megvalósíthatónak, mely nagyságrend a gyakorlati tapasztalatok szerint már ahhoz is elegendő lehet, hogy a teljes sokaságra elfogadható megállapításokat tegyünk, valamint a kérdőívek által biztosított adathalmazon a főbb tendenciák megismerésére statisztikai számításokat végezzünk. A kívánt elemszámú mintavételi darabszám eléréséhez - a gazdasági jelentőségük és a kutatás szempontjából releváns hiteligényük alapján - a teljes sokaságon a következő szűkítéseket végeztem el:

- Csak Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, Heves megyei és Nógrád megyei székhelyű, működő gazdasági társaság kerülhetett bele a mintába
- A társasági forma szerint: egyéni vállalkozó, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság és betéti társaság

Az előzőekben alkalmazott szűkítések végrehajtása után is még mindig mintegy 20% működő KKV maradt a teljes sokaságként. A méret szerinti besorolást illetően sokkal

kellemetlenebb a helyzet, hiszen 90,13% a mikro-, 8,01% a kis- és mindössze 1,86% a középvállalkozási körbe tartozó.

Célkitűzésem volt, hogy árbevétel-kategória, létszám-kategória, fő tevékenységi kör és társasági forma alapján is minden kategóriából értékelhető számú elem kerüljön a mintába, továbbá az összes elemszámhoz viszonyítva 50%-ban hitellel rendelkező, ezen belül is legalább 10 db újra nyitási gyorskölcsön programban részt vevő vállalkozást kérdezzek meg, ezért végül kétlépéses eljárást, kvótás és elbírálásos mintavételi módszerek kombinációját alkalmaztam.

A kitöltött elektronikus kérdőívek előzetes adatfeldolgozását Excelben program segítségével végeztem el, az ily módon előállított adatbázist a konkrét elemzések és számítások elvégzését szintén az Excelben az Analysis Toolpack segítségével végeztem. Ezután vált lehetővé az egyes hipotézisek bizonyításához megfelelő analitikus tesztek futtatása.

3.6. A GDP és a KKV-k közötti hitelezési kapcsolat vizsgálatának a módszere

A GDP és a KKV-k hitelfelvételi szokásai között véleményem szerint szoros kapcsolat van, ezért nagyon fontosnak tartom azt, hogy ezt a kapcsolatot megvizsgáljam. A vizsgálatot szekunder adatok alapján fogom elemezni és azokból konklúziót levonni.

A vizsgálat számításaihoz szükséges idősor adatok az Interneten elérhető, publikus adatbázisokból származnak. A KKV-k hitel záróállományi adatai a mikro-, a kis- és a középvállalati szegmens állományi adatainak az aggregátumából állnak elő.

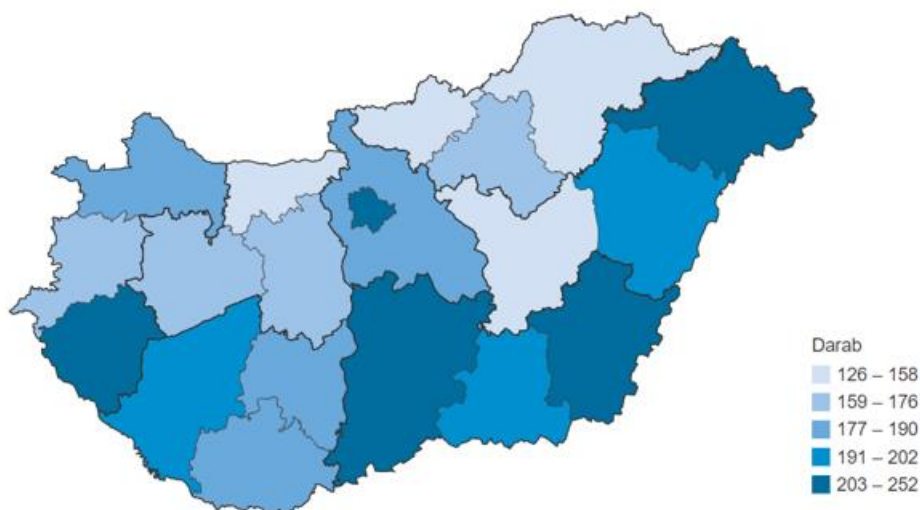
4. EREDMÉNYEK

Az adatok összegyűjtése után nagyon fontos rész az eredmények közzélése. A primer adatok és a szekunder adatok összegyűjtése és elemzése során az adatokból információ lesz. Ezeket az információkat tudjuk tényként közölni és következtetni valamire, amiből megkapjuk a számunkra értékes adatokat, amik az eredmények. Az eredmények közzélése után a hipotéziseinket be tudjuk bizonyítani.

4.1. Kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon szekunder kutatás alapján

A kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon a szomszédos országokhoz képest jóval kedvezőbb, ahogyan az első ábrán is látható rendkívül magas az ezer lakosra jutó vállalkozások száma.

Az ezerlakosra eső vállalkozások száma a megyék gazdasági helyzetét tekintve megoszló. A legtöbb vállalkozás az ország egyik leghátrányosabb megyéjében van Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahol az ezerlakosra jutó vállalkozásoknak a száma 203-252 darab. Hasonló a helyzet Békés megyében és Bács-Kiskun megyében is, valamint a fővárosban Budapesten is. Magas az ezerlakosra jutó vállalkozások száma Hajdú-Bihar megyében, Csongrád-Csanád megyében és Somogy megyében, azonban itt az érték már 191-202 vállalkozás jut ezer lakosra. Rendkívül alacsony a cégek száma Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Nógrád megyében, Jász-Nagykun- Szolnok megyében és Komárom-Esztergom megyében. Az említett megyékben a csak 126-158 vállalkozás jut ezer főre.

1. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozás, 2022

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2022 június 30.

1.

A 3. táblázatban látható a magyarországi vállalkozások fontosabb mutatói 2019-es adatok alapján. A táblázat adatai alapján egyértelműen megállapítható az a tény, hogy a magyar gazdaság alapját a KKV-k adják.

3. táblázat: **Magyarországi vállalkozások mutatói, 2019**

Vállalati méret	Vállalkozások		Foglalkoztatottak		Bruttó hozzá adott érték	
	száma (db)	megoszlása (%)	száma (db)	megoszlása (%)	milliárd forint (db)	megoszlása (%)
Mikrovállalkozás	797 746	95,42%	1 255 283	38,18%	6 751,20	23,95%
Kisvállalkozás	32 041	3,83%	608 860	18,52%	4 809	17,06%
Középvállalkozás	5 187	0,62%	511 979	15,57%	4 853	17,22%
KKV szektor	834 974	99,87%	2 376 122	72,26%	16 413,20	58,23%
Nagyvállalat	1 046	0,13%	911 999	27,74%	11 775,10	41,77%
Összes vállalat	836 020	100,00%	3 288 121	100,00%	28 188,30	100,00%

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, saját feldolgozás

A KKV szektoron, ahogyan már korábban említettem három csoportra bontható. Vállalkozások számát tekintve Magyarországon a mikrovállalkozásokból létezik a legtöbb. Az országban lévő vállalkozások számát tekintve 797 747 darab működik, ami az összes vállalkozáshoz tekintve a vállalkozások 95,42%-át teszik ki. Foglalkoztatottak számát tekintve is élenjárók, hiszen a 3 288 121 foglalkoztatott főből 1 255 283 embert alkalmaznak. A KKV-k között szintén a mikrovállalkozások az elsők a bruttó hozzá adott érték alapján, hiszen náluk az összeg 6 751 milliárd forint.

Összességében elmondható, hogy a KKV-k óriási mértékben járulnak hozzá a gazdaság működéséhez, hiszen az országban ők a fő foglalkoztatók. A munkaképes osztálynak a 72,3%-át foglalkoztatják. A bruttó hozzá adott érték alapján is nagyszerű eredményeket érnek el a KKV-k, hiszen 16 413 milliárd forinttal felülkerekedtek a nagy vállalatokon.

4.2. A primer kutatásból származó adatok elemzése

A primer kutatáshoz használt kérdőív a válaszadók demográfiai adatok számonkérésével kezdődött, ahol a cégvezetők életkorát és cég életkorát is meg kellett adniuk. A válaszadóknak ezek mellett meg kellett adniuk, a három észak-magyarországi megye közül melyik helyen van a vállalkozásnak a székhelye.

A cégvezetők életkorának megoszlása látható a 4. táblázatban. A kitöltők között a legnagyobb csoport a középkorú emberek, akik 45-55 év között vannak. A 186 válaszadó közül összesen 62 személy tartozik ebbe a csoportba. A másik jelentős válaszadó csoport a 25-35 év közötti emberek. Ebbe a csoportba 44 válasz érkezett. A harmadik legnagyobb

csoportba 34 válasz érkezett, ők a 35-45-ös korosztályba tartoznak. A legkevesebb válasz a 25 év alatti és az 55 év feletti korosztályból érkezett.

4. táblázat: **A válaszadó cégvezetők életkora és annak megoszlása**

A cégvezető életkora	Válaszok száma (db)	Megoszlási arány (%)
18-25	21	11,29%
25-35	44	23,66%
35-45	34	18,28%
45-55	62	33,33%
55 felett	25	13,44%
Összesen	186	100,00%

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

Az 5. táblázatban látható a cég alapításától eltelt évek száma. A legkevesebb válasz az előző kérdéshez hasonlóan itt is a két szélsőértékhez érkezett. Az olyan vállalkozások, amik kevesebb, mint 5 éve működnek nagyon ritkák ebben a régióban, összesen 22 ilyen cég működik. A második legkisebb csoport a már több mint 20 éve működő vállalkozások, ebbe a csoportba összesen 23 vállalkozás tartozik. A legtöbb vállalkozás alapításának ideje 2012 és 2017 közé tehető, hiszen ebbe a csoportba 58 válasz érkezett. A 10-15 és a 15-20 éves osztályba is jelentős mennyiségű válasz érkezett, míg az előbbibe 44, addig az utóbbiba 39 válasz érkezett.

5. táblázat: **A cég életkora és annak megoszlása**

A cég életkora	Válaszok száma (db)	Megoszlási arány (%)
5 év alatt	22	11,83%
5-10	58	31,18%
10-15	44	23,66%
15-20	39	20,97%
20 felett	23	12,37%
Összesen	186	100%

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

Ezek az adatok találhatóak a 6. táblázatban. A 186 válaszadó közül a legtöbb válasz BAZ megyéből érkezett, innen pontosan 85 vállalkozás töltötte ki a kérdőívet. A legkisebb kitöltési hajlandóság Nógrád megyében volt, ahonnan csak 39 darab KKV szektorba tartozó cég válaszolt. Heves megyéből 62 darab válasz érkezett vissza.

6. táblázat **A primer kutatás demográfiai adatai**

Megye	Vállalkozások száma (fő)	Megoszlási viszonyszám (%)
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	85	45,70%
Heves megye	62	33,33%
Nógrád megye	39	20,97%
Összesen	186	100%

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A demográfiai adatok megállapítása után a kérdőívben azt a kérdést tettem fel, hogy a vállalat haszonszerzés céljából működik vagy sem, ezek az adatok a 7. táblázatban található meg. A 186 kitöltő vállalkozás közül összesen 178 vállalkozás a profitot helyezi középpontban és összesen 8 vállalkozás pedig nonprofit cég, ami arányokat jelentve 95,70% és 4,30%-ra tagolódik.

7. táblázat: **Megoszlás a vállalkozás típusa szerint**

Vállalkozás típusa	Megoszlási viszonyszám (%)
Profitorientált	95,70%
Nonprofit	4,30%
Összesen	100%

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

Nagyon fontos volt megvizsgálni nagyvonalakban, hogy a kérdőívben válaszoló cégek milyen tevékenységből szerzik a bevételüket. Válasz lehetőségekként az öt leggyakoribb tevékenységi kört lehetett kiválasztani. A 186 válaszoló közül a legtöbb válasz a kereskedelmi tevékenység folytatására érkezett, ami 55 vállalkozást jelent a régióban, jelentős mennyiségű vállalkozás folytat építőipari és egyéb ipari tevékenységet, míg az előbbire 36 válasz érkezett az utóbbira addig 43 darab. Csekély számú vállalkozás foglalkozik adminisztrátori tevékenységgel és szállítmányozás, raktározással a 8. táblázat

szerint. A KKV szektorban a megkérdezésem alapján a 2020-as évi nettó árbevétel átlagosan 78 millió forint volt.

8. táblázat: **Vállalkozások száma tevékenységi körönként**

Vállalkozás tevékenységi köre	Vállalkozások száma (db)
kereskedelmi tevékenység	55
építőipari tevékenység	36
adminisztrátori tevékenység	8
szállítás, raktározási tevékenység	12
egyéb ipari tevékenységek	43
egyéb	32
Összesen	186

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A tevékenységi körök megvizsgálása után fontosnak tartom azt is meghatározni, hogy a kitöltésben résztvevő vállalatok melyik csoportba tartoznak a KKV szektorban. A KKV szektorba az 1. táblázat alapján kell besorolni a cégeket, ami alapján megkülönböztetünk mikro-, kis- és középvállalkozásokat is. Mint ahogyan az 9. táblázatban is látható az észak-magyarországi régióban a KKV csoport legnagyobb részét a kisvállalkozások teszik, ez 44%-ot jelent. A legkisebb részét a mikrovállalkozások adják 20%-kal, a középvállalkozások a KKV szektorban 36%-ot foglalnak el.

9. táblázat: **A KKV szektor megoszlása csoportok szerint**

KKV szektor csoportjai	Megoszlási viszonyszám (%)
Mikrovállalkozások	20%
Kisvállalkozások	44%
Középvállalkozások	36%
Összesen	100%

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A kérdőívben kapott válaszok alapján a 186 válaszadó cég közül összesen 136 vállalkozás vett igénybe valamilyen fajta hitelt. A kérdőívben a leggyakrabban igénybe vett hitel fajták közül lehetett választani. Közte volt a támogatást meglező hitel, a folyószámlahitel, a

forgóeszköz hitel, a beruházási hitel, az MNB növekedési hitelprogram és a kamatmentes újrainyítási gyorskölcsön.

A 10. táblázat alapján a válaszadó cégek közül legtöbbször a kamatmentes újrainyítási gyorskölcsönt vették igénybe. Ez a fajta hitel egy forgóeszköz hitel, amit a magyar állam biztosított, azon vállalkozások számára, akik elszennvedték a SARS-COV 2019 világjárvány súlyos gazdasági hatásait. Az igénylő vállalkozásoknak több szempontnak is meg kellett felelni, mint például a tárgyévi árbevételnek alacsonyabbnak kellett lennie 30%-kal az előző évi árbevételnél és az igénylő cégek foglalkoztatottjainak száma nem haladhatja meg a 25 főt. A vállalkozásoknak visszafizetni a gyorskölcsönt összesen legalább 120 hónapja van, ezt a fajta hitelt a megkérdezettek közül összesen 56 cég vette igénybe.

Népszerű a Magyar Nemzet Bank növekedési hitelprogramja is, a válaszadók közül, ezt 36 vállalkozás választotta a kívánt cél mihamarabbi elérése érdekében. Az MNB által nyújtott hitel szintén kedvező feltételeket biztosít a KKV-k számára. A vállalkozások kedvező kamattal, mindössze 2,5%-os ráta terheli a visszafizetendő összeget a legalább 20 éves futamidő alatt. Ezt a fajta kölcsönt a vállalkozások széles körben fel tudják használni tárgyi eszközök vásárlására, munkabér kifizetésére vagy egy másik hitel kifizetésére is.

10. táblázat: **Felvett hitelek fajtája**

Hitel fajtája	Igénybevevők száma (db)
támogatást megelőző hitel	11
folyószámlahitel	26
forgóeszköz hitel	12
beruházási hitel	24
MNB növekedési hitelprogram	36
kamatmentes újrainyítási gyorskölcsön	56

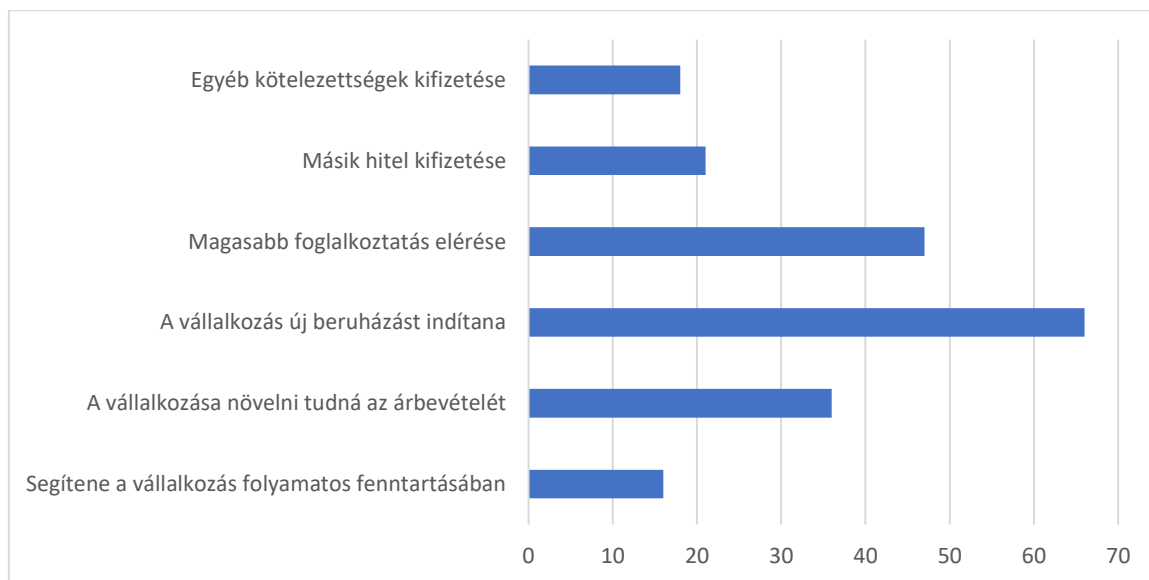
Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A beruházási hitelt 24 vállalkozó vette igénybe, ezt a fajta hitelt ingatlanok, épületek és gyártósor, valamint termelői gép vásárlására tudja folytatni. Az előző hitelekkel ellentétben, ez a fajta hitel már kevésbé népszerű a vállalkozások körében a magas kamat és a rövid futamidő miatt.

A folyószámlahitelt 26 vállalkozás vette igénybe. Ezt a fajta kölcsönt olyan vállalkozások veszik igénybe, akiknek átmeneti fizetési problémái vannak. A folyószámlahitel a vállalkozás pénzforgalmi számlájához tartozik, amin rendelkezésre áll egy hitelkeret, így

ennek segítségével a cég könnyebben tudja teljesíteni a rövid lejáratú kötelezettségeit vagy a munkabératutalást.

A válaszadók között akadt olyan vállalkozás is, akik a beruházást megelőző hitelt vették igénybe és a forgóeszköz hitelt. Míg az előbbit 11 vállalkozás vette igénybe, addig az utóbbit 12 cég használta.

1. ábra: **Kedvező hitel felhasználása**

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A 2. ábrán látható adatok a kérdőívemből származnak, ahol arra kerestem a választ, hogyha a vállalkozás kedvező hitelhez jutna, akkor mire fordítaná a kapott összeget. A válaszadók több választ is jelölhettek meg és egyéni választ is hozzá tudtak adni. Az ábrán látható utolsó két pont a válaszadók által lett létrehozva. A legtöbb vállalkozás a kedvező hitelt egy új beruházásra fordítaná, ami érthető, hiszen egy új, modern technológia sokkal hatékonyabb a jelenleginél, így a vállalat értékét és árbevételét is képes vele növelni és ami, a legfontosabb, hogy egy gép visszahozza, visszadolgozza az árát, így valóban ez az egyik legjobb döntés a felhasználásra. 47 vállalkozás növelné a foglalkoztatottak számát a hitel segítségével. A vállalkozás folyamatos fenntartására csak 16 cég fordítaná, amiből arra következtetek, hogy a válaszadó cégek nagyrészenek nincsenek fizetési nehézségei és problémái. 39 olyan vállalkozás van a kitöltők között, akik szeretnék rendezni a rövid- és hosszúlejáratú kötelezettségeit az új hitelből.

4.3. Varianciaanalízis

A kérdőívet 186 vállalkozó töltötte ki, az adatokat az Excel program segítségével elemzem ki. A 11. táblázat alapján látható, amit korábban is említettem, hogy 186 személy töltötte ki a kérdőívet. A 186 kitöltő közül 25 darab mikrovállalkozás válaszolt, nekik a felvett hitelösszegük átlagosan 13 184 665 forint. Összesen a 25 cég 329 616 000 forint hitelt vett fel. Variancia értéke ennek a csoportnak a legnagyobb, mivel a sokaság összes elemének az értéke nagy mértékben eltér az átlagtól, tehát sokaságban található vállalkozások hitelfelvétele itt mutatja a legnagyobb szórást, ebből kifolyólag a szórásnégyzet is itt a legnagyobb. Az országban a KSH adatai alapján 771 345 db mikrovállalkozás van, akik hasonló mennyiségű hitelt vesznek fel szintén a KSH szerint. A mikrovállalkozások körébe tartoznak az egyszemélyes vállalkozások is.

11. táblázat: **A hitelfelvételek megoszlása szektoronként**

<i>Csoportok</i>	<i>Darabszám</i>	<i>Összeg</i>	<i>Átlag</i>	<i>Variancia</i>
Mikrovállalkozás	25	329616637	13184665,48	7,66745E+12
Kisvállalkozás	59	1099519530	18635924,24	4,32161E+13
Középvállalkozás	52	2628327826	50544765,88	1,83301E+14

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

Az egyik legnagyobb csoport a kitöltők között a kis vállalkozásoké, összesen 59 válasz érkezett ebbe a csoportba. A KSH adatai alapján az országban összesen 33 736 cég tartozik ebbe a kategóriába. A hitel felvétel nagysága átlagosan ennél a szegmensnél 18 635 924 forint, míg összesen az 59 cég 1 099 519 530 forintot vettek fel a bankoktól. A szórásnégyzet már jóval kisebb, mint ahogyan a táblázatban is látható a mikrovállalkozásokhoz képest.

A kérdőívben megtalálható a KKV szektornak a harmadik csoportja is, ami a középvállalkozásokat foglalja magába. A variancia értéke ennél a csoportnál a legkisebb, ami, azt jelenti, hogy az 52 vállalkozás hasonló értékű hitelt vett fel és a felvett hitelek mértéke itt illeszkedik legjobban az átlaghoz. Az átlag igénybe vett kölcsön mértéke 50 544 766 forint. A középvállalkozások összesen 2 628 327 826 forintot vettek igénybe.

Azonban ezek az adatok nem mutatnak valós képet, hiszen a három szegmens nem egyenlő arányban töltötte ki, így ezeket az adatokat tovább elemzem és a felvett hitel nagyságát ezer vállalkozásra fogom vetíteni.

12. táblázat: **Variancialízis**

<i>Tényezők</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p-érték</i>	<i>F krit.</i>
Csoportok között	3,66331E+16	2	1,83165E+16	202,3522486	4,51835E-41	3,064234
Csoporton belül	1,20389E+16	133	9,05181E+13			
Összesen	4,8672E+16	135				

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

Az Excel kiszámolja a kétféle becslést a sokasági szórásnégyzetre, ez az érték található meg a 12. táblázatban az MS oszlopban. Megkülönbözteti a csoportok közötti és a csoportokon belüli szórásnégyzetet.

A csoportok közötti becslés arra utal, hogy a csoportok közötti átlagokat hasonlítja össze. A csoportok közötti becslésnek a szabadsági foka 2, ami a táblázat df oszlopában található. A csoporton belüli becslésnél, az Excel megvizsgálta mind a 3 csoportot és hogy azon belül mennyi a szórásnégyzet és azoknak az átlaga található meg a 12. táblázatban, aminek az értéke 90518115580360, ennek a szabadság foka pedig már 133. A szabadságfok az egymástól függetlenül választható tagok (mintaelemek) számával egyenlő. Nyilván, ezek nem lehetnek függetlenek akkor, ha érvényesül köztük egy vagy több összefüggés. Ilyenkor az összefüggések számát le kell vonni a mintaelemszámból: a különbség értéke lesz a szabadságfok.

A két becslést elosztottam egymással és így kaptam meg az F-nek az értékét, az F értékből pedig a p értéket tudjuk kiszámolni. Mivel a p érték egy nagyon kicsi szám itt, nagyon közel van a nullához, ezért a null hipotézist itt elvetjük. A null hipotézist azért vetjük el, mert a szignifikancia szint kisebb, mint 0,05. Ekkor a sokaságok között van különbség, tehát nem egyformák. A szignifikancia értéke a 9. táblázat p-értékénél található.

Az elemzésből azt állapítom meg, hogy a szektorok és a hitel nagysága között erős különbség van és azt, hogy a szektorok nagysága követi a hitelfelvétel nagyságát.

4.4. Korrelációelemzés

Korrelációelemzésem során 4 fajta tulajdonságot fogok vizsgálni, ami a 10. táblázatban található. A 4 tulajdonság a cég alapítástól eltelt évek száma, a felvett hitel nagysága, illetve a nettó árbevétel és a dolgozók száma, ezek az adatok a 10. táblázatban olvashatóak.

Ahogy a korábban említettem, a táblázatban egyes érték található ott, ahol a táblázat oszlopa és sora megegyezik egymással, ez az érték egy függvényyszerű kapcsolatot mutat. A

legerősebb korreláció, tehát kapcsolat a dolgozók száma és a felvett hitel összege között van, ez az érték 0,75, ami azt mutatja, hogy a két ismerv között erős a kapcsolat. Véleményem szerint ez az érték megfelel a valóságnak is, mivel, ha nincs, vagy nagyon alacsony a dolgozók száma, akkor nincs beruházás, nincs nagy termelés tehát nincs szükség sok pénzre, mert nem kell beruházásra költeni.

13. táblázat: **Korrelációs értékek különböző szempontok szerint**

	<i>Évek</i>	<i>Dolgozók száma</i>	<i>Nettó árbevétel</i>	<i>Felvett hitel nagysága</i>
Évek	1			
Dolgozók száma	-0,115495103	1		
Nettó árbevétel	0,095243702	0,104482867	1	
Felvett hitel nagysága	-0,113876959	0,750901759	0,140765377	1

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A második legerősebb kapcsolat a nettó árbevétel és a felvett hitel nagysága között van, azonban ezt a kapcsolatot már nem mondhatom erősnek, hiszen az értéke 0,14, ekkor a két tulajdonság között létre jött egy negatív kapcsolat. Szintén gyenge kapcsolat található a dolgozók száma és a nettó árbevétel között. Hasonló az érték, mint az előzőnél, itt 0,10 az értéke. Hasonlóan gyenge kapcsolat van 0,09 értékkel a nettó árbevétel és az évek között is. A dolgozók száma és az évek tulajdonságai között, valamint a felvett hitel nagysága és az évek között nincs kapcsolat, ahogyan a táblázatban is látható egy negatív érték jött ki eredményként.

4.5. Regressziószámítás

A regresszió számítás során a nagy kérdés az a kutatásomban, hogy van-e kapcsolat a nettó árbevétel és a felvett hitel összege között. Más szavakkal: meg tudjuk becsülni a nettó árbevételt, ha tudjuk, hogy mennyi hitelt vesz fel az illető vállalkozás.

Az 14. táblázatban található a regressziós statisztika. Függő változónak a nettó árbevételt választottam, független változónak pedig a felvett hitel nagyságát.

R négyzet egyenlő 0.67-cel, ami nagyon jó illeszkedést mutat. A nettó árbevétel nagyságának változását 67%-át a független változók, tehát a felvett hitel nagysága adja. Minél közelebb van az 1-hez, annál jobb a regressziós vonal és annál jobban befolyásolja a nettó árbevételt. Ez a valóságban, azzal magyarázható, hogy a hitelfelvételének gazdaság élénkítő hatása van.

Annak ellenőrzésére, hogy az eredmények megbízhatóak (statisztikailag szignifikánsak), meg kell néznünk az F értékét. Ha ez az érték kisebb, mint 0,05, akkor rendben van a vizsgálat, esetünkben rendben van. Legtöbb vagy mindegyik P-értéknek 0,05 alatt kell lennie. Példánkban ez a szituáció is rendben van.

14. táblázat: **Regressziós statisztika**

<i>Regressziós statisztika</i>	
r értéke	0,818049046
r-négyzet	0,669204242
Korrigált r-négyzet	0,661741556
Standard hiba	8742511,918
Megfigyelések	135

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A regressziós vonal a 14. táblázat és 15. táblázat adataiból nyerhető ki, ahol $y = 1 + 0,350488277$ egyenlet tartalmazza a regressziós vonalat, más szavakkal, minden egyes egységnyi hitelfelvétel, nettó árbevételt 0,35048 forinttal növeli. Ez értékes információ jelenleg számunkra.

15. táblázat: **Regressziós statisztika (kiegészítő táblázat)**

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>F szignifikanciája</i>
Regresszió	1	2,07193E+16	2,07193E+16	271,0837924	3,76E-34
Maradék	134	1,02418E+16	7,64315E+13		
Összesen	135	3,09612E+16			

	<i>Koefficiensek</i>	<i>Standard hiba</i>	<i>t érték</i>	<i>p-érték</i>	<i>Alsó 95%</i>	<i>Felső 95%</i>	<i>Alsó 95,0%</i>	<i>Felső 95,0%</i>
Tengelymetszet	1							
Felvett hitel nagysága	0,350488277	0,021287356	16,46462245	4,42E-34	0,308385596	0,392590958	0,308385596	0,392590958

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A felvett hitel nagysága az esetek nagy részében befolyásolja a nettó árbevétel. Ez az eset csak akkor jöhet létre, ha a vállalkozás hitelt vesz fel és azt a vállalkozás bővítésére, új beruházásra, modernebb technológiára használja. Viszont néhány esetben, amikor a vállalkozás korábbi hitelét vagy egyéb tartozását szeretné vele kiegyenlíteni, akkor nincs ilyen hatása a kölcsönnek. A felvett hitel tehát pozitív irányba mozdítja el a nettó árbevételt.

4.6. Hitelkonstrukciók szekunder kutatás alapján

Kétféle hitelkonstrukció létezik, az egyik fajtája a rövid lejáratú hitelek, a másik típusa pedig a hosszúlejáratú hitelek. Az előbbi fajtáját a vállalkozások a forgóeszköz szükségletük felhasználására fordítanak, mint például a hitelezők és a számlák kifizetésére. A hosszúlejáratú hiteleket a cégek tőkeiadási követelményeinek kielégítésére használják, általában bankok, magántőke kihelyezések révén.

4.6.1. Rövid lejáratú hitelkonstrukciók

A rövid lejáratú hitelkonstrukció csoportján belül 3 fajta hitel fajtát különböztetünk meg. Ebbe a csoportba tartozik a készpénz- és folyószámlahitel, rövid lejáratú hitelek és a kereskedelem finanszírozása.

Az első esetben, mikor a vállalkozásnak készpénz- és folyószámlahitelt kell felvennie, abban az esetben a vállalkozás nagyobb mennyiségű pénzt vehet fel, mint amennyi a betétjeiben van. Ekkor az adósnak kamatot kell fizetnie a hitelező részére, amelyet csak a túllépett összegre kell alkalmazni. A folyószámlahitel mértéke és kamatlába általában a hitelfelvevő hitelminőségének a függvénye.

Ha a vállalkozás rövid lejáratú hitelt vesz fel, akkor abból a forgóeszköz szükségleteit tudja finanszírozni. A felvett kölcsönnek az időtartalma maximum egy évre korlátozódik. A vállalkozás, ezt a fajta hitelt igénybe tudja venni forintban és devizában is egyaránt.

A harmadik csoportja a rövid lejáratú hitelkonstrukciónak a kereskedelem finanszírozása. Ez a fajta hitel elengedhetetlen a vállalkozások készpénzátalakítási ciklusaihoz. A kereskedelmi hiteleknek több csoportját különböztetjük meg. Az egyik ilyen csoport a beszállítói hitel, amikor a nyersanyag vagy egyéb beszállító hitelt biztosít a vevő vállalkozásnak. Ezek a fajta hitelek sokkal kedvezőbbek a bankok által biztosított hiteleknel, időben fizetés esetén a beszállító, akár kedvezményt is biztosít a vevő cég részére. Az akkreditívek is ebbe a csoportba tartoznak. Ebben az esetben a bank garantálja a fizetést a szállító felé a vevő részéről. A bank, aki vállalja a felelősséget egy átvilágítást végez a vevő vállalkozásnál és biztosítékot is vár el a fizetésért cserébe. Az export hitel egy speciális fajtája a szállítói hitelnek. Ezt a hitelformát kormányzati szervek nyújtják az exportőröknek az export növekedésének támogatására.

Az utolsó csoportja a szállítói hiteleknek a faktoring. A faktoring a hitelfelvétel egy fejlett formája, amelyben a társaság egy másik félnek diszkontból eladja a követeléseit. Ez a megállapodás elősegítheti a vállalatot abban, hogy a követeléseket eltávolítsa a mérlegéből, és készpénzigényének kielégítésére szolgálhat.

4.6.2. Hosszú lejáratú hitelkonstrukció

A hosszú lejáratú hitelek, mint ahogyan a nevében is benne van egyéven túl esedékesek. A bankokon kívül zártkörű tőkepiacoktól és tőkepiacoktól is igénybevehetőek. A hosszú lejáratú hitelkonstrukcióknak 5 fajtája van, ide tartoznak a banki hitelek, a megjegyzések, mezzanine adósságok, értékpapírosodás és a hídkölcsönök.

A hosszú lejáratú kölcsönök a legnépszerűbbek a vállalkozások körében. Egy meghatározott futamidőre veszik igénybe, ami átlagosan 1-10 év között van. A hosszú lejáratú hiteleket meghatározott ciklusonként kell törleszteni a szerződésben meghatározott kamattal együtt. Az ilyen fajta hitelek lehetnek fedezett és fedezetlenek. A megjegyzések típusú hitelkeretet nem a bankok biztosítják, hanem a magántőzsde és a tőkepiac, ez a hitelfajta egy fedezetlen hitel. A hitelezők hajlandóak vállalni a megnövekedett hitelkockázatot és annak az ellensúlyozását, ez jóval költségesebbek a vállalatok számára. Banki hitelek alá vannak rendelve ezek a fajta hitelkeretek.

A mezzanine adósság kevésbé népszerű a vállalkozások körében. A mezzanine finanszírozási adósság az adósság és a saját tőke keveréke, és a fizetési nemteljesítési vízesésben az utolsó helyen áll. Ez az adósság teljesen fedezetlen, csak a törzsrésztvényeknél magasabb, és a tőkeszerkezet többi adósságánál alacsonyabb. A megnövekedett kockázat miatt 18-25%-os megtérülési rátát igényelnek, és csak a magántőke- és fedezeti alapok biztosítják, amelyek általában kockázatosabb eszközökbe fektetnek be.

A negyedik fajtája az értékpapírosítás. Az értékpapírosítás olyan folyamat, amely során a kibocsátó olyan értékpapírt (jellemzően kötvényt) bocsát ki, amely esetében a tőke és a hozam visszafizetésére szolgáló pénzáram az értékpapírosítás alapjául szolgáló eszközállományba tartozó kitettségek (pl. hitel vagy egyéb követelések) adósaitól származik és amely kitettségek pl. hitelintézetnél keletkeztek. A kibocsátó egy olyan gazdasági társaság, amelyet kizárólag az értékpapírosítás (jellemzően a pénzáramot biztosító követelések megvásárlása és az értékpapír kibocsátása) céljából hoztak létre és egyéb gazdasági tevékenységet nem végez, ezáltal csökkentve a lehetséges befektetői kockázatok körét.

Az ötödik fajtája az áthidaló vagy más nevén hídkölcsön. Az áthidaló kölcsön olyan kölcsön, amelyet azonnali finanszírozási igény miatt igényelnek, és amely ideiglenes, a végleges hitel hivatalossá tételéig, feltéve, hogy a jövőbeni jövedelmet az adós vagy az adós biztosítja.

4.6.3. Magyar Fejlesztési Bank hitelkonstrukciói

A konstrukciók bankonként változnak, de nagyvonalakban azért igen hasonlóak. A legszélesebb lehetőségeket a vállalatok számára a Magyar Fejlesztési Bank kínálja. Hitelkonstrukciók széles választékából tudnak válogatni induló, működő és mikro-vállalkozások is. A KKV szektor mellett az MFB hitelkínálata kiterjed a nagyvállalatok irányába is.

A legnépszerűbb hitelkonstrukció az MFB-nél a mikro-, kis-, és középvállalkozások technológiai korszerűsítése célú hitelprogram. Az említett hitel programnak két fajtája van, egy „A” és egy „B” konstrukció. Az „A” fajta hitelprogramnak a célja, mint ahogy a nevében is benne van célja a technológiai korszerűsítés, de pontosabban a feladata, hogy korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességet megteremtse és bővítse a KKV szektorban. Amelynek egyedi célkitűzése a finanszírozási forrásokhoz nem, vagy nem megfelelő mértékben hozzájutó mikro-, kis- és középvállalkozások fejlesztése. „B” hitelcél esetén A Hitelprogram célja, hogy támogassa a mikro-, kis- és középvállalkozások zavartalan likvid működését, az ehhez szükséges készletbeszerzések és működési költségek finanszírozása által. Egy vállalkozás a kedvezményes hitelkonstrukció által maximum 25 millió forintoz juthat hozzá.

2021-ben a koronavírus világjárvány okozta gazdasági nehézségeket megsínylett vállalkozások számára a Magyar Fejlesztési Bank a Magyar Állam jóvoltából kedvezményes hitel konstrukciót biztosított. A Hitelprogram célja Forgóeszköz hitel nyújtása a COVID-19 világjárvány miatt nehéz gazdasági helyzetbe került, a válság által leginkább sújtott ágazatokban tevékenykedő mikro-, kis- és középvállalkozások, illetve egyesületek és nonprofit KFT-k talpon maradásának biztosítására, illetve a járvány utáni működésre történő felkészülésük támogatására. A kölcsönt olyan cégek vehették igénybe, akik magyarországi székhellyel vagy telephellyel rendelkeznek és az éves árbevételük 30%-kal alacsonyabb volt az előző évhez képest és az állományának száma átlagosan nem haladja meg a 25 főt. A rászoruló vállalkozások kétszer igényelheték alkalmanként 10 millióval a kölcsönt.

A Magyar Fejlesztési Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság (MFB Zrt.), vagy röviden Magyar Fejlesztési Bank alapvető célja, hogy a hazai vállalkozások számára kedvező konstrukciójú fejlesztési hiteleket nyújtson. Az MFB szintén a magyar állam tulajdonában van. Így fontos feladata, hogy az állam hosszú távú gazdaságfejlesztési céljait támogatása. Az MFB szerepköre sokat változott az elmúlt időszakban. Egy szakosított hitelintézetből aktív gazdaságfejlesztési központtá vált. Törekedett megőrizni kiegyensúlyozott gazdálkodását, valamint növelni tudta eredményét is. Az MFB-nek az állami hitelezési műveletein keresztül volt egyfajta speciális hiánypótló szerepe. Az MFB konstrukciói a bankok hitelezési képességének hiányát voltak hivatottak kompenzálni. Azt mondhatjuk, hogy a bankrendszer inaktivitását speciális állami hitelekkel próbálják ellensúlyozni.

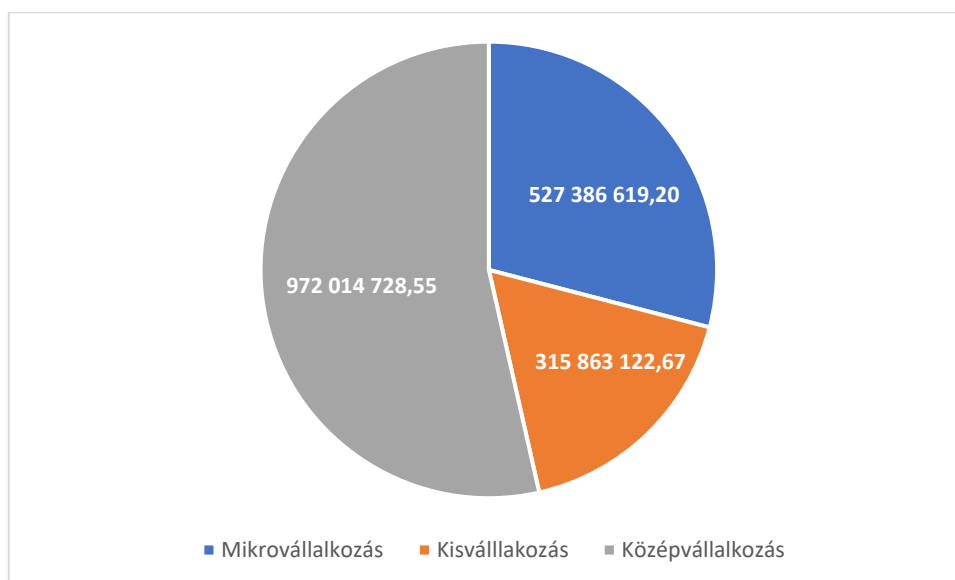
5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A 186 kitöltőszemélynek köszönhetően nagyon sok hasznos információt sikerült gyűjteni a területen működő vállalkozások hitelezési és működési szokásairól.

5.1. Minél kisebb a vállalkozás, annál több hitelt vesz fel

Az adatok elemzése alapján választ kapunk, arra a kérdésre, hogy a kisebb vállalkozások vajon több hitelt vesznek fel a nagyobb vállalkozásoknál. A 186 válaszból egyszerűen tudunk konklúziót levonni a fenti hipotézisre.

A KSH adatai alapján a 2022. év első felében a KKV szektorban 23%-kal több hitelt folyósítottak, mint egy évvel korábbi évben. Ez óriási meglepetés, annak ellenére, hogy a 2022-es év első felében gazdasági krízis dominált a koronavírus megakadályozása érdekében tett lezárások miatt és az orosz-ukrán konfliktus miatt. A legtöbb hitelt olyan vállalkozások veszik fel, ahol az árbevétel eléri az egy milliárd forintot, ebben a körben a legjobban érintettek tehát a középvállalkozások. A 8. táblázat alapján láthatunk egy összefoglalót arról, hogy a KKV-k csoportját lebontva a 3 csoportra a szektorok átlagosan hány forint hitelt vesznek fel. A legkevesebb hitelt az említett táblázat alapján a mikrovállalkozások veszik fel, ami átlagosan valamivel több, mint 13 millió forint, ellentétben a kis- és a középvállalkozások hitel nagyságával, ahol átlagosan ezek az értékek 18 millió forint és 50 millió forint.

2. ábra: A KKV-k által összesen felvett hitel 1000 vállalkozásra vetítve

Forrás: saját feldolgozás, saját kérdőív alapján

A 3. ábrán látható a KKV-k által felvett összes hitel mennyisége 1000 vállalkozásra vetítve szektoronként. A legtöbb hitelt a középvállalkozások veszik fel a kérdőívem szerint is, ami majdnem eléri az 1 milliárd forintot a 972 millió forint felvett hitellel. A sorban nagyság szerint a mikrovállalkozások követik a középvállalkozásokat, ők 527 millió forint hitelt vesznek fel, míg a legkevesebb kölcsönt pedig a kisvállalkozások veszik fel 315 millió forinttal.

A primer és szekunder kutatások alapján bebizonyosodott az az állítás, hogy a kisebb vállalkozások kevesebb hitelt vesznek fel, mint a nagyobb társaik, hiszen egy vállalkozásnak nagyon sok tényezőt kell figyelembe venni-e, amikor hitelfelvételre folyamodik. Ilyen tényező például, az, hogy mire szeretné költeni a vállalkozás, mikor szeretné felvenni és hogy milyen célt szolgálna a kapott kölcsön.

5.2. A vállalkozások csak végső esetben vesznek fel hitelt és akkor sem beruházásra használják

Vállalkozások számára az állandó fejlődés nélkülözhetetlen a sikerhez. A sikerhez azonban nagyon sok mindenre szükség van, amihez nagyon sok pénz szükséges, ezt azonban a legtöbb vállalkozás nem engedheti meg magának. Ekkor a kezdő vállalkozásoknak és a nagyobb beruházást, például gépek vagy berendezések beszerzését tervező cégeknek plusz forrásra van szükségük, hogy meg tudják valósítani a kitűzött céljaikat és terveiket. Ebben segíthetnek a különböző vállalati hitel fajták.

Szinte minden vállalkozás működése alatt előfordul, hogy hitelt kelljen felvenni. A cégek több fajta hitel közül választhatnak a céljuknak megfelelően. Ezeket feltudják használni beruházásokra, tárgyi- és forgóeszköz vásárlásra, munkabér kifizetésre vagy akár egy már meglévő hitel visszafizetésére is. A kérdőívem alapján szinte mindegyik vállalkozás vett már fel hitelt, de egyik sem azért, mert veszélyben volt a működése, hanem azért, mert egy hitel segítségével gyorsabban és könnyebben tud hozzá jutni egy eszközhöz, ezáltal tudja növelni a hatékonyságát és produktivitását.

A sikeres beruházás és a vállalkozás sorsa sokszor múlik a megfelelő időzítésen, hogy mikor vegyen fel a cég hitelt. Az állandó kedvenc a cégeknél, hogy szinte minden évben folyamatosan szerepel a leggyakoribb hitelcélok között egy új nagy értékű berendezés vagy gyártósor, ami közvetlenül vagy közvetve szolgálja a vállalkozás működését. Az elektronikai eszközök meghibásodása és elavulása szinte mindennapos dolog, mint, ahogy

ezeknek a cseréje is. Ilyen műszaki eszközt a legtöbb KKV hitel nélkül nem tudna azonnal megvásárolni. Ha valóban vészhelyzet állt elő és sürgősen cserélni kell az eszközt, segítségükre lehet egy áruhitel vagy gyorskölcsön. Több megoldás közül is választhatnak attól függően, hogy mire van szükségük.

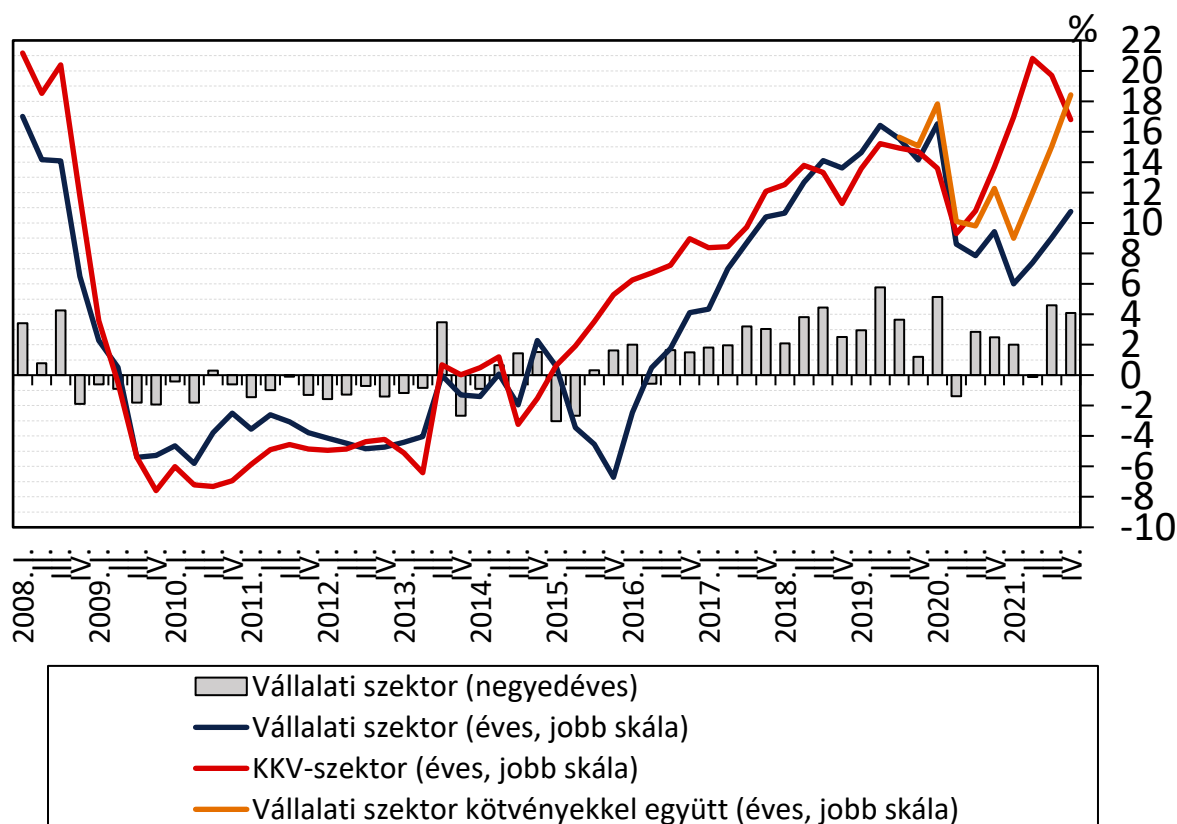
A legtöbb vállalkozás a felvett hitelt minden esetben beruházásra költi, hiszen így jobban megtérül. Vállalkozói hitelt akkor éri meg igényelni, ha a felvett összeget olyan eszközre vagy bővítésre, fejlesztésre tudja fordítani, ami a cég számára hosszú távon fejlődést jelent. A vállalkozás típusától, tevékenységétől függően a következőkbe lehet fektetni céges hitelből lehetőség nyílik tárgyi eszköz vásárlása, ami hatékonyabbá teszi a munkavégzést és növeli a termelés nagyságát. Használt eszköz vásárlására is van lehetőség, de a vállalkozás építhet belőle új termelőcsarnokot, irodát vagy akár fel is újíthatja azt. Vásárolhat belőle készletet és nyersanyagokat is, amivel támogatja és segíti a termelés folyamatos működését. A Magyar Bankholding közleménye alapján már szinte minden második magyar KKV végrehajtott valamilyen beruházást az elmúlt két évben a kis- és középvállalkozásokra fókuszáló piackutatása alapján. A válaszolóknak közel a 47%-a valósított meg nagyobb, minimum 10 millió forint értékű beruházást, a kitöltők 60%-a pedig 100 millió forintos összeghatár alatt tartotta a fejlesztés értéké. A KKV-k 14 százalékának több beruházása is volt ebben a két évben. Hitelfelvételkor a legtöbb cég a kapacitásbővítést, a régi gépek, eszközök cseréjét, valamint a technológiai fejlesztést jelölték meg céljuknak. A beruházások ötödénél ugyanakkor a tevékenység, termékportfólió bővítése is üzleti célként szerepelt a válaszok között, a megkérdezettek 14 százaléka pedig kifejezetten új termék, vagy szolgáltatás bevezetését célozta meg.

5.3 A hitel felvétele és a GDP növekedése egyenesen arányos kapcsolatban van egymással

Szakdolgozatom középpontjában az a hipotézis áll, hogy a KKV-k hitelezése és a gazdasági növekedés között egyenesen arányos kapcsolat van. Fő célom a KKV-k hitelezésének és a GDP közötti kapcsolatnak a bemutatása áll ebben a fejezetben.

„A fejlődés és a válság egy tőről fakad.” - mondta Mérő László közgazdász. A fejlődés és a válság közé lehet szorítani a hitelezést. A közgazdaságtan egyik alapfeltevése, hogy egy ország hitelezési aktivitása és gazdasági növekedése szoros, mégpedig szoros és pozitív

kapcsolatban áll egymással. A hitelezés növeli a fogyasztási hajlandóságot, a fogyasztási hajlandóság növelésekor az emberek szívesebben és jobban tudnak költekezni, ezáltal élénkítik a gazdaságot és a GDP növekedésnek indul.

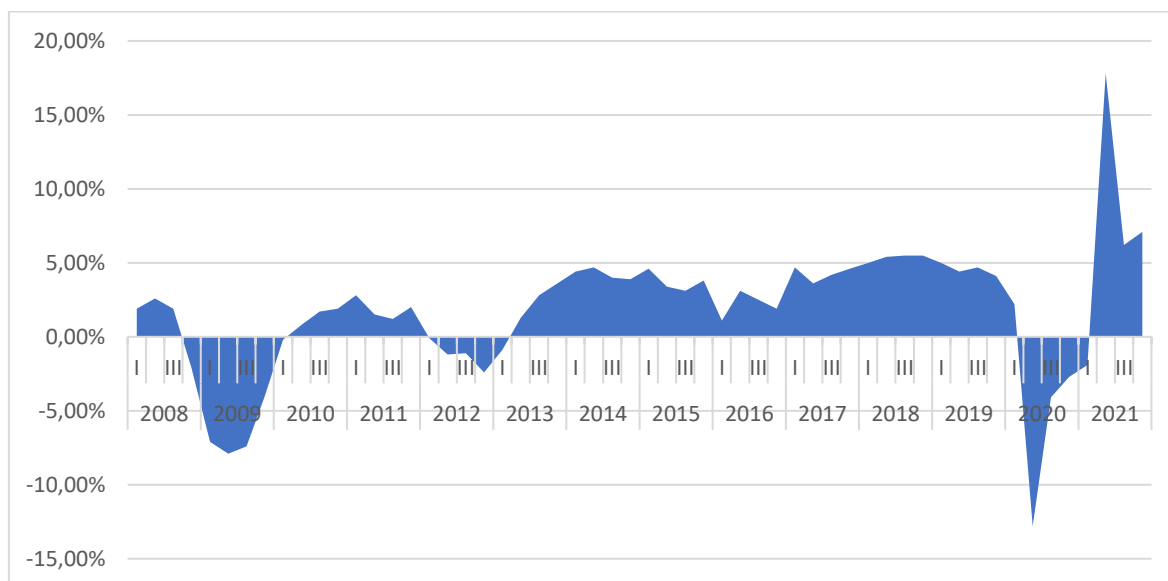

3. ábra: A teljes vállalati és a kkv-szektor hitelállományának növekedési üteme

Forrás: MNB, Hitelezési folyamatok (2022.03)

A 4. ábrán a Magyar Nemzeti Bank által készített vonaldiagram látható, ami 2008-tól 2022-ig tartalmazza negyedévekre lebontva a vállalatok hitelállományainak a változását. Az ábrán egyértelműen látható, hogy válságban a cégek több hitelt vesznek fel. A 2008-as válság és a koronavírus világjárvány idején a legtöbb vállalkozás hitelből finanszírozta a működését. A koronavírus járvány okozta átmeneti likviditási probléma megoldása érdekében a vállalkozások nagyrésze folyószámlahitel igénylése mellett döntött. A cégvezetők, ezt egy rövid időszaknak gondolták, így a pénzügyi nehézségeit ebből a hitelből szeretne volna megoldani. A legtöbb vállalkozás a munkavállalók kifizetését és kötelező költségek megfizetése mellett döntött, mialatt a vállalkozás forgalma lecsökkent és a vállalkozások átmenetileg bezártak. A 2022-es évre a vállalkozások hitelállományának az aránya lecsökkent, ami az orosz-ukrán fegyveres konfliktus és az energia válságnak köszönhető. A vállalkozások nagyrésze a magas energia árak és a vágató infláció miatt a működésüket már

a hitelek segítségével sem képesek finanszírozni, hiszen nem egy átmeneti, rövid ideig tartó problémáról van szó.

4. ábra: **GDP alakulása (2008-2021)**

Forrás: Saját készítés a KSH adatai alapján

Az 5. ábrán a KSH adatai alapján Magyarország GDP-ének az alakulása látható a 2008-tól 2021 év végéig terjedő időszakra. A 4. ábrán látható, hogy a 2008 és 2009-es világválság idején még a 2008-as időszakban magasabb volt a hitelfelvétel, ami azzal magyarázható, hogy ebben az időszakban a vállalatok még kedvezőbb feltételekkel tudtak hitelhez jutni, mint 2009-ben. 2008-ban már érezhető volt az árak gyors és hirtelen emelkedése, ami miatt még több forrásra volt szüksége a vállalkozásoknak. A világválság 2009-ben ütötte fel a fejét, ami a 4. és 5. ábrán is jól látható. Az ország gazdasági helyzete recesszióba váltott, a GDP értéke pedig lecsökkent -7,9% százalékra, ezzel párhuzamosan a hitelállomány nagysága is lecsökkent 20,4%-ról 7,4%-ra. A kilábalás a hazai gazdasági válságból egy alacsony hitelezési szint mellett történik a következő években. A válság alatti években a devizahitelek ártértékelődtek, a munkanélküliség rátája erősen növekedett, a külföldről származó kereslet pedig csökkent, ezek a tényezők azt eredményezték, hogy a hitelkereslet és a hitelkínálat is érdemben visszaesett, ami a 4. ábrán is jól látható. A következő években egy enyhe gazdasági növekedés látható az alacsony hitelezés ellenére is.

Levine a pénzügyi rendszer öt funkcióját különbözteti meg, ami kapcsolatban áll a hitelezés és a GDP növekedése között: a hitel felvétele előzetesen információkat gyűjt a befektetési lehetőségekről és alokálja a tőkét, a finanszírozás nyújtását követően monitorozza a beruházásokat, illetve a vállalatirányítást, elősegíti a kockázatok megosztását és kezelését,

mobilizálja a megtakarításokat, elősegíti az áruk és szolgáltatások cseréjét. E funkciók révén a pénzügyi szektor növeli mind a beruházások szintjét, mind azok hatékonyságát, és így a gazdasági növekedést is. (CECHETTI–KHARROUBBI 2012)

A hitelezés alakulása és a gazdasági növekedés közötti kapcsolat nem lineáris. Hosszú távon a pénzügyi fejlettség növeli a potenciális növekedést, a legújabb kutatások alapján azonban ez csak egy adott szintig igaz. A túl nagyra nőtt pénzügyi rendszer esetében nincs több pozitív hatást, illetve a növekedéssel való kapcsolat akár negatívba is átfordulhat.

Válságokat követően gyengülhet a hitelezés és a gazdasági növekedés közötti kapcsolat. A válságokat követően a hitelkínálatban és a hitelkeresletben is korlátok épülhetnek fel, amelyek lassíthatják vagy kitolhatják a hitelállomány bővülését. Másrészt, amennyiben a válságot a hitelek gyors növekedése előzte meg, az adósok mérlegalkalmazkodási kényszere miatt a hitelállománynak csökkennie kell. Ezek miatt a hitelállomány tartósan csökkenhet, vagy növekedése elmaradhat a reálgazdaság bővülésétől. Az újonnan folyósított hitelek azonban ekkor is szorosabb kapcsolatban maradhatnak a GDP növekedésével (BIGGS 2009).

A gazdaság növekedése a hitelezés alacsony szintje mellett indult el a válság után. Magyarországon a válság hatására a jelentősen visszaeső gazdasági növekedéssel párhuzamosan a hitelezés is nagymértékben zsugorodott. 2009 végét követően a GDP már növekedésnek indult, ugyanakkor a hitelkihelyezés továbbra is tartósan alacsony maradt. A magyar adatokat áttekintve azt látjuk, a pénzügyi válság mélypontját követően a kibocsátás növekedésnek indult ugyan, a hitelállomány azonban a konjunktúra élénkülését nem követte. A 2022 évben kitört orosz-ukrán háború miatt a GDP és az ország gazdasági növekedése stagnál, de a hitelfelvétel nagysága jelentősen csökkent. Elemzők szerint az ország gazdasági helyzete a 2008-as válsághoz képest sokkal rosszabb lesz. Az infláció folyamatosan növekszik, a pénz elértéktelenedik és az energia költségek meredek emelkedését a vállalkozások nem tudják fizetni, ami bezáráshoz fog vezetni, ezzel egyidejűleg pedig a munkanélküliség rátája is növekedni fog.

A GDP és a hitelállomány nagysága közötti kapcsolat az adatok alapján egyértelműen nem állapítható meg, hiszen minden egyes szituáció más és más. Hiszen a vállalkozás két okból kifolyólag vehet fel hitelt. Az egyik szituáció az, amikor a vállalkozás gazdasági jóllét idejében vesz fel hitelt, amikor magas a GDP. Ebben az esetben a vállalkozás a hitelt beruházásokra fogja fordítani, hiszen a gazdasági jóllét miatt a fogyasztás nagysága

magasabb jelentősen. A másik szituáció pedig, amikor a vállalat az átmeneti fizetési okok megoldására vesz fel hitelt. Ebben a szituációban nem a beruházás a fő cél, hanem a működés fenntartása és a leépítés elkerülése, ebben a helyzetben a GDP mértéke már nem növekszik, hanem stagnál esetleg lecsökken. Hosszabb távú fizetési nehézségek esetén már nem éri meg a vállalkozásnak hitelből sem finanszírozni, hiszen egy elhúzódó válságban ez az állapot nem tartható fent. Ekkor a hitelállomány nagysága jelentősen lecsökken vele együtt a GDP is.

5.4. A KKV-k helyzetét megkönnyítik a hitelek felvétele

Az előző fejezetekből sejtve már lehet tudni a választ, hogy a KKV-k helyzetét megkönnyíti a hitelek felvétele és ami még nagyon fontos, hogy a gazdaság sikeres működéséhez és a növekedés erősödéséhez nélkülözhetetlen a vállalkozók adottságaihoz, élethelyzetéhez és szándékaihoz igazodó külső finanszírozás biztosítása. Ilyen külső finanszírozás lehet a hitel, amit jelen esetben vizsgálunk, de nélkülözhetetlenek számukra az állami- és Európai Unió támogatásai is. A KKV banki hitelezés elmúlt években lezajlott növekedése örömteli fejlemény a vállalkozások finanszírozása szempontjából, de nehézségek mutatkoznak a hosszú lejáratú, kiszámítható kamatozású hitelek hozzáférhetősége terén. A beruházás-finanszírozás bővülését és az éven túli hitelpiac serkentését az NHP megközelítésén alapuló, időszakos, fix kamatozású hitelprogramok és hatékonyan segítik elő.

A vállalatok magabiztos működése az ország gazdaságának az alapja, épp ezért az állam is kiemelten kezeli a vállalatok érdekét, hogy minél egyszerűbb legyen a működésük, ahhoz, hogy a cégek fennmaradjanak és gazdasági és üzleti lehetőségeiket ne szűkítse le a hitel visszafizetése, ezért az állam támogatott hiteleket biztosít a cégek számára. Elsősorban ebben a szegmensben a mikro- kis- és középvállalkozások lehetnek érdekesek, tehát a KKV szektor, ugyan nem ezek a legnagyobb bevételtermelők, adózók, hanem a multinacionális vállalatok, ám a foglalkoztatás szempontjából ők a legfontosabbak résztvevők a gazdaságban, hiszen a magyar lakosság többségét ők foglalkoztatják és látják el munkával. Kiemelt fontossággal bírnak tehát a hazai KKV-szektorra célzó kedvezményes hitelkonstrukciók.

Óriási segítséget biztosít a magyar vállalatok működésében és finanszírozásában a támogatott hitel program. Ez a fajta hitel a magyar állami kamat- és díjtámogatásnak köszönhetően a mikro-, kis- és középvállalkozások továbbra is hozzáférnek a piaci forrású

hiteltermékeknél kedvezőbb konstrukcióhoz, amely segíti a KKV-kat, hogy kedvezőbb feltételek mellett jussanak hitelhez. A támogatott hitelek keresletet generálnak a mikro-, kis- és középvállalati szektor finanszírozásában, hiszen rendkívül kedvező feltételekkel kínálják az ilyen hitel csomagokat. A magyar bankok összesen több mint ezer kisvállalkozónak biztosítottak 2021-ben forrást 18,3 milliárd forintértékben a támogatott hitelekből. A legtöbb hitelre a szolgáltató szektorban működő vállalkozásoknak volt szüksége, az igényléseknek a közel 65 százaléka innen érkezett.

Az állam, a Magyar Nemzeti Bank (MNB), a Magyar Fejlesztési Bank (MFB) vagy akár az Európai Unió segítségével – legtöbbször kamattámogatás vagy rendkívül olcsó (akár 0 százalékos) refinanszírozás révén – olcsó, akár kamatmentes hitelforrások biztosítását teszi lehetővé.

Az államilag támogatott hitelek úgy lettek kialakítva, hogy a lehető legszélesebb körben igénybe tudják venni a vállalkozások. A legtöbb esetben az ilyen hitelek nem csak egy fajta intézménynél igényelhetők – a Széchenyi Kártya és az MNB Növekedési Hitelprogramja keretében nyújtott hitelek a folyósításra jelentkező bankoknál, az MFB támogatott hitelei pedig a szintén bankokból álló konzorciumok fiókjaiban megtalálható „MFB-Pontok” hálózatában érhetők el. Fontos tudni, hogy a beruházási hitelek mellett forgóeszköz- és folyószámlahitelek is esetében is lehet támogatott konstrukciót találni. Ugyancsak kedvező, hogy több támogatott hitel esetében nem előfeltétel, hogy a vállalkozásnak több lezárt üzleti éve legyen. Számos támogatott hitelhez támogatott garanciatermék is igénybe vehető.

A vállalat helyzetét a legtöbb szituációban megkönnyítik a hitelek. A vállalatok, akik támogatott hitelt vagy fix kamatozású hitelt vettek fel sokkal jártak és járnak azokkal szemben, akik a változó kamatozású hiteleket vették fel. Az infláció és a hitelkamatok között nincsen közvetlen kapcsolat, tehát ha emelkedik vagy csökken az infláció, nem minden esetben lesznek magasabbak vagy alacsonyabbak a hitelkamatok. Közvetlen kapcsolat nincs, de a közvetett kapcsolat már jóval erősebb közöttük. A közvetlen kapcsolat pedig abból adódik, hogy az inflációval vagy a deflációval a forgalomban lévő pénz értéktelenedik vagy erősödik. Infláció esetén a jegybankoknak egyre több pénzt kell kibocsátaniuk, ami a pénz elértektelenedését vonzza maga után. Viszont az infláció esetén nem elég növelni a pénz kibocsátását, hanem általában előbb-utóbb a jegybanki alapkamat növekedését is meg kell lépni. Az alapkamat növekedése pedig előbb-utóbb magával hozza azoknak a mutatóknak a növekedését, amelyek a változó kamatozású hitelek havi törlesztőjét

befolyásolják. Így a hitel felvevőjét az infláció emelkedésével egy nagyobb költségek terhelik. Ellentétben a fix kamatozású hitelekkel, ahol a kamatok állandóak, így azt nem befolyásolja az infláció hatása. Fix kamatozású hitel és magas infláció esetén az is előfordulhat, hogy a felvett hitel az évek során elinflálódik, ami annyit jelent, hogy A hitelfelvevők számára az infláció alatti kamatszint miatt és a pénzromlást is figyelembe véve kevesebbet fognak visszafizetni a bank számára, mint amennyi hitelt felvettek.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A kis- és középvállalkozások működésének óriási jelentősége van az ország gazdaságában, ami be is bizonyosodott az utolsó 25 évben. Nélkülük a munkanélküliségi ráta növekedne az ország GDP-ével együtt. A KKV szektorba tartozó vállalatok a kutatásom alapján sokkal sebezhetőbbek a nagyvállalatokkal szemben, hiszen a kisebb vállalkozások működése nagyban függ a külső finanszírozási eszközöktől (hitel, támogatás) és a KKV-k kevésbé diverzifikáltabbak a nagyvállalatokkal ellentétben.

A legtöbb magyar vállalat a hitelt beruházási céllal veszi igénybe, ami érthető is, hiszen a beruházások egy bizonyos idő után megtérülnek és hasznot fognak generálni. A megtermelt haszonból pedig a vállalkozás képes újabb beruházást megvalósítani.

A magyar vállalatoknak a hitelállománya a 2008 és 2009-es válságig szignifikánsan nőtt a GDP-vel együtt. 2009 után a vállalkozások kevesebb hitelt vettek fel és a GDP mértéke is drámaian csökkent. A KKV szektor a válságból nehezen lábalt ki. A GDP mértéke a 2010-es években már enyhén el kezdett emelkedni, de a KKV szektor hitelállománya csak jóval később 2015-ben kezdett el nőni. A hitel állomány stagnálásának az oka 2015-ig, hogy a válság kitörését követően Magyarországon a hitelezési feltételekben jelentkező erőteljes banki szigorításnak volt kitéve, valamint a visszaeső kereslet vállalati hitelállomány mérséklő hatása érzékelhető.

Dolgozatomban megállapítottam, hogy a GDP és a hitelállomány nagysága között van kapcsolat. A hitelállomány növekedésével együtt az ország GDP-je folyamatosan emelkedik ideális környezetben. Ideális környezetnek nevezhetünk egy olyan rendszert és időt, amikor nincs válság vagy a gazdasági tevékenységet erősen negatív irányba befolyásoló tényező. Kutatásaim szerint a vállalkozások jóléti időben nagyobb valószínűséggel vesznek fel hitelt, hiszen ekkor a fogyasztás nagyobb és az emberek szívesebben költenek, ami miatt a cégeknek is nagyobb lesz az árbevétele. A folyamatos fogyasztás pozitív hatással van a vállalkozásokra, ekkor a vállalkozásoknak folyamatosan kell fejlődniük. A fejlődést pedig külső finanszírozásból oldják meg. Így a GDP mértéke és a hitelállomány nagysága egyszerre emelkedik. Ez a folyamat válságban pontosan az ellentéte. A termelése a cégeknek csökken, mivel az emberek már tudatosabban vásárolnak. A cégek, ezért nem vesznek fel hitelt, hiszen nem lenne értelme egy új beruházásnak. A hitel állomány mértéke ezért csökken, a gazdasági fejlődés visszaesik és a GDP is alacsonyabb lesz.

A GDP és a hitelállomány nagysága a jóllét és a válság perifériáján ellentétesen mozognak. A vállalkozók, ekkor még spekulánsok, ezért vesznek fel hitelt, amitől a hitelállománya még egy enyhe emelkedést mutat, de ekkor már a fogyasztók jóval óvatosabbak, így már nincs szükség annyi szolgáltatásra és termékre, ami a gazdasági termelés visszaszorulásához vezet és a GDP csökken.

A támogatott hitelek annak ellenére, hogy a kis- és középvállalkozások körében nagy jelentőséggel bírnak, általában nem tekinthetők kellően ismertnek. Fontos rávilágítani, hogy a támogatott hitelek megismertetésére a, népszerűsítésére a kisvállalkozók körében célszerű több energiát fordítani, hiszen ezeknek a konstrukcióknak megismertetése a vállalkozásokkal elősegítheti új beruházások indítását és a munkanélküliség fokozatos csökkenését.

További releváns és vizsgálandó adatnak kell lennie a környező országok gazdasági helyzetének. Vizsgálandó tételnek mondanám a környező országok hitelállományának összehasonlítását a saját országuk GDP-ével. A primer adatok kutatását pedig kiterjeszteni, akár országos szintre is az északi régióról.

A 2022-ben kialakult válságban, azt javaslom, hogy ezalatt az idő alatt, ahol csak tehetjük magyar termékeket és szolgáltatásokat vásároljunk, vegyük igénybe, hogy folyamatosan fenntartsuk a KKV-k működését és támogassuk ebben a nehéz időben a fennmaradásukat, hiszen a legtöbb foglalkoztatott személy a KKV szektorban dolgozik. A következő hónapokban várható, egy erős visszaesés a gazdasági termelésben és növekedni fog a munkanélküliek száma.

7. IRODALOMJEGYZÉK

1. BANAI Á., PULAI GY.: **Hiányoznak a hosszú, fix kamatozású kkv-hitelek**, 2008. 5 p.
2. BENKŐNÉ DEÁK I., GYULAI L., ILLÉS I.-NÉ, SZTANÓ I.-NÉ: **Pénzügyek**, Perfekt Kiadó, 2006. 242 p.
3. BETSY B.: **Total Household Debt Rises as 2018 Marks the Ninth Year of Annual Growth in New Auto Loans**, 2019.
4. BIGGS M., MAYER T., PICK A: **Credit and economic recovery**, 2009. 152 p.
5. CHIKÁN A.: **Vállalatgazdaságtan**. Budapest, Aula Kiadó, 2008. 616 p.
6. COMMISSION OF EUROPEAN COMMUNITIES: **Entrepreneurship in Europe**, 2003. 25 p.
7. EURÓPAI BIZOTTSÁG: **Felhasználási útmutató a KKV-k fogalommeghatározásához**, 2019. 60 p.
8. GÁL E: **Praktikus bankszakmai ismeretek - Üzleti szakügyintéző képzés tankönyve**, Saldo Kiadó, 2011. 278 p.
9. HVG: **HVG 500**, 2013.
10. INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM: **A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája**, 2019. 140 p.
11. JÁKLI G.: **A magyar kisvállalatoknak is van esélyük a nemzetközi versenyben**, 2019
12. JUHÁSZNÉ KOPPÁNY M.: **Üzleti gazdaságtan 11. osztály**, Műszaki Kiadó, 2006. 322 p.
13. KISS G.: **A hitel felvétel előnyei és kockázati tényezői**, NSZFI Kiadó, 2008. 29 p.
14. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL: **A kis- és középvállalkozások jellemzői**, 2018 16 p.
15. MAGYAR FEJLESZTÉSI BANK: **Magyar Fejlesztési Bank leírása**, 2022, 31 p.
16. RICHARD D.: **McKinsey Global institute**, 2010. 156 p
17. MÉRŐ L.: **A csodák logikája**, Tericum Kiadó, 2002. 328 p.
18. NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM: **KKV Évkönyv, A kis- és középvállalkozások helyzete Magyarországon**, 2016. 16 p.
19. NÉMETHNÉ GÁL A.: **A kis- és középvállalkozások banki hitelezésének alakulása (1999–2007)**, 2008. 24.p
20. PORTFÓLIÓ: **Hatalmas uniós ingyenhitelt jelentett be Varga Mihály**, 2021.

21. SASVÁRI P.: **A KKV-k Informatikai Infrastruktúrájának vizsgálata a Visegrádi országokban**, 2014. 91 p.
22. SÁGI J.: **Bankügyletek gyakorlati ismeretei**, Saldo Kiadó, 2009. 188 p.
23. STEPHEN C, ENISSE K.: **Reassessing the impact of finance on growth**, 2012. 21 p.
24. TAKARÉKBANK ZRT.: **Takarék folyószámlahitel**, 2022
25. TAMÁS L.: **A lízing szerződés kézikönyve**, Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1991. 69 p.
26. TAKÁCOVA N: **Normalitásvizsgálati módszerek egy dimenzióban**, 2015. 44 p.
27. VARGA J.: **Banki alapismeretek**, Nemzetközi Bankárképző Központ Kiadó, 2021 108 p.
28. ZOTTERNÉ BODA E.: **Költségek és hatékonyság - A pénzügyi tervezés alapjai**, 2010. 290 p.

8. TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: A kis- és középvállalatok besorolása	7
2. táblázat: Kis- és középvállalatok finanszírozási lehetőségei	9
3. táblázat: A cégvezetők életkora	25
4. táblázat: A cég életkora	25
5. táblázat: A primer kutatás demográfiai adatai	26
6. táblázat: Megoszlás a vállalkozás típusa szerint	26
7. táblázat: Vállalkozások száma tevékenységi körönként.....	27
8. táblázat: A KKV szektor megoszlása csoportok szerint.....	27
9. táblázat: Felvett hitelek fajtája	28
10. táblázat: A hitelfelvételek megoszlása szektoronként.....	30
11. táblázat: Variacionális	31
12. táblázat: Korrelációs értékek különböző szempontok szerint	32
13. táblázat: Regressziós statisztika.....	33
14. táblázat: Regressziós statisztika (kiegészítő táblázat)	33

9. ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: Kedvező hitel felhasználása	29
2. ábra: A KKV-k által összesen felvett hitel 1000 vállalkozásra vetítve.....	37
3. ábra: A teljes vállalati és a kkv-szektor hitelállományának növekedési üteme	40
4. ábra: GDP alakulása (2008-2021)	41

10. MELLÉKLETEK

10.1. Konzultációs nyilatkozat

I

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A **Holló Ákos** (név) (hallgató Neptun azonosítója: **BEGVAY** konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gyöngyös, 2022. október 25.

Belső konzulens

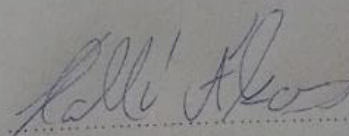
10.2. Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

Alulírott **Holló Ákos**, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam benyújtott **Vállalkozások banki hitellel történő finanszírozási alternatívái** című szakdolgozat (diplomadolgozat) önálló szellemi termékem. Amennyiben mások munkáját felhasználtam, azokra megfelelően hivatkozom, beleértve a nyomtatott és az internetes forrásokat is.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozat/diplomadolgozat elektronikus példánya a védelem után a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtárába kerül elhelyezésre, ahol a könyvtár olvasói hozzájuthatnak.

Kelt: Gyöngyös, 2022. október 20.

aláírás

10.3. Kérdőív

Vállalkozások banki hitellel történő finanszírozási alternatívái

Kedves Kitöltő!

Holló Ákos vagyok, a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem, Károly Róbert Campusának Pénzügy és számvitel Szakos hallgatója. Kérdőívem kitöltése anonim és önkéntes. Kitöltésével hozzá járul a szakdolgozatom sikeres elkészítéséhez.

Köszönöm szépen!

A beírt űrlapadatok mentéséhez [jelentkezzen be a Google-fiókjába](#). További információ

***Kötelező**

Melyik csoportba tartozik a vállalata?

- ☐ Mikrovállalkozás
- ☐ Kisvállalkozás
- ☐ Középvállalkozás

Hány forint hitelt vett fel vállalkozása 2020-ban?

Saját válasz

Hogyan jellemezné a vállalatát az alábbiak közül?

- ☐ Profitorientált
- ☐ Cég csoport egyik leányvállalata
- ☐ Nonprofit vállalkozás

Mi a vállalkozásának a főtevékenységi köre?

- ☐ kereskedelmi tevékenység
- ☐ építőipari tevékenység
- ☐ ipari tevékenység
- ☐ adminisztratív tevékenység
- ☐ szállítás, raktározás
- ☐ Egyéb:

Melyik gazdasági formában működik a vállalata?

- ☐ Egyéni vállalkozó
- ☐ Kft
- ☐ Rt
- ☐ Bt

Mennyi volt a vállalkozás árbevétele 2020-ban?

Saját válasz

Szüksége volt-e hitel felvételre az elmúlt évben?

- ☐ igen
- ☐ nem

Ha igen, akkor milyen ajánlattal élt az elmúlt évben?

- ☐ folyószámla hitel
- ☐ támogatást megelőző hitel
- ☐ forgóeszköz hitel
- ☐ beruházási hitel
- ☐ MNB növekedési hitelprogram
- ☐ kamatmentes újrainytási gyorskölcsön

Ha nem, akkor miért nem vett fel hitelt?

- ☐ túl drágák voltak a hitelek
- ☐ túl sok adminisztráció, papírmunka
- ☐ túl sok/teljesíthetetlen biztosítékot kértek volna
- ☐ nem volt rá szükségem
- ☐ túl kockázatosnak tartottam a hitelfelvételt

Milyenek ítéli meg a vállalkozása jelenlegi eladósodottságának a mértékét?

1 2 3 4 5 6 7 8 9

nincs adósságom ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ rendkívül eladósodott vagyok

Van-e jelenleg, vagy várható-e a közeljövőben, hogy az Ön vállalkozásának külső finanszírozási igénye merül fel (az esetleg meglévőkön felül)?

- ☐ nincs
- ☐ folyószámla hitel
- ☐ támogatást megelőző hitel
- ☐ forgóeszköz hitel
- ☐ beruházási hitel
- ☐ MNB növekedési hitelprogram
- ☐ kamatmentes újranyitási gyorskölcsön

Mennyire ismeri az alábbiakban felsorolt állami/MNB/EU támogatott hiteleket?

	nem hallottam róla egyáltalán	hallottam róla, de a feltételeit nem ismerem	jól ismerem, de nem vettem fel	jól ismerem, vettem már fel ilyent
Széchenyi kártya	☐	☐	☐	☐
Széchenyi forgóeszköz hitel	☐	☐	☐	☐
Széchenyi beruházási hitel	☐	☐	☐	☐
Széchenyi megelőlezési hitel	☐	☐	☐	☐
Széchenyi önerő kiegészítő hitel	☐	☐	☐	☐
Új Széchenyi beruházási hitel	☐	☐	☐	☐
Új Széchenyi forgóeszköz hitel	☐	☐	☐	☐
Mikrohitel program forgóeszköz hitel	☐	☐	☐	☐
Mikrohitel program beruházási hitel	☐	☐	☐	☐
MNB Növekedési Hitelprogram hitelei	☐	☐	☐	☐
kamatmentes újrainvitási gyorskölcsön	☐	☐	☐	☐

Mennyik lenne igaz állítás, hogy amennyiben vállalkozása kedvező feltételekkel hitelhez juthatna akkor

- ☐ az segítené a vállalkozását a túlélésben
- ☐ a vállalkozása növelni tudná az árbevételét
- ☐ lenne ötlete új beruházás indítására
- ☐ több embert tudna foglalkoztatni

Amennyiben tervez a vállalkozása beruházást, akkor külső finanszírozást is igénybe venne?

- ☐ Igen
- ☐ nem

Értékelje, hogy a jelenleg a vállalkozása számára elérhető banki hitelekkel illetően az alábbi tényezőket mennyire tartja a vállalkozása szempontjából hitelfelvételt akadályozó tényezőnek?

	nem probléma	semleges	nagy probléma
kamatok mértéke	☐	☐	☐
a bank által kért dokumentumok mennyisége	☐	☐	☐
a bank által kért biztosítékok nagysága	☐	☐	☐
banki alkalmazottak hozzáállása	☐	☐	☐
az elérhető hitelek futamideje túl rövid	☐	☐	☐

Értékelje, hogy a magyar gazdaság növekedése (GDP-növekedés) mennyire befolyásolja azÖn vállalkozását a hitelfelvételi szándékaiban?

- ☐ Ha nő a magyar gazdaság (GDP), akkor a vállalkozásom hiteligénye is nőni szokott
- ☐ Nem befolyásolja
- ☐ Egyéb:

Milyennek ítéli a pénzügyi ismereteit, különös tekintettel a vállalatfinanszírozási kérdéseket illetően?

	1	2	3	4	5	
gyenge	☐	☐	☐	☐	☐	kiváló

Melyik megyében van a vállalkozás székhelye?

- ☐ Borsod-Abaúj-Zemplén megye
- ☐ Heves megye
- ☐ Nógrád megye

Hány éves Ön?

Saját válasz

Mióta működik az Ön vállalkozása? *

Saját válasz